

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eläkesäätiölain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläkesäätiölakia siten, että työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden vakavaraisuuden järjestäminen olisi mahdollista saattaa muuttunutta sijoitusympäristöä ja työeläkejärjestelmän muutoksia vastaavaksi.

Lakiin lisättäisiin säännökset eläkesäätiöiden vakavaraisuusvaatimuksista säätämällä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden toimintapääomasta. Vastaavasti kuin työeläkevakuutusyhtiöillä ehdotetaan säädettäväksi vakavaraisuuteen liittyvästä valvontamekanismista, joka mahdollistaa entistä aikaisemman puutumisen eläkesäätiön toimintaan ja siten paremmin turvaa vakuutettujen edut.

Samalla ehdotetaan muutettavaksi säännöksiä eläkesäätiön varojen palauttamisesta työnantajalle eräissä tilanteissa. Nämä säännökset koskisivat sekä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä että muuta kuin työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi säännöksiä varojen siirrosta sekä lakisääteistä että vapaaehtoista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön eri osastojen välillä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös vapaaehtoisia lisäeläkkeitä myöntävän

eläkesäätiön mahdollisuudesta sisällyttää eläkevastuuseen uusi osa vakuutettujen etuuksiin annettavien tulevien indeksikorotusten jaksottamista varten.

Esitys liittyy laajempaan kokonaisuuteen työeläkelaitosten vakavaraisuusvaatimusten ja sijoitustoiminnan uudistamisesta. Nämä uudistukset ovat tulleet voimaan vuodenvaihteessa 1996/1997 työeläkevakuutusyhtiöiden osalta ja osittain muidenkin eläkelaitosten osalta vakuutusyhtiölain, työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain, merimieseläkelain, vakuutuskassalain ja eläkesäätiölain muuttamisesta annetuilla laeilla sekä 1 päivänä toukokuuta 1997 voimaantulleella työeläkevakuutusyhtiöistä annetulla lailla.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden lisävakuutusvastuun kartuttamisen osalta, lakisääteistä sekä muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden osastojen välistä varojen siirtoa koskevien uudistusten osalta ja muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden indeksikorotusvastuun osalta 31 päivänä joulukuuta 1997 ja muilta osin 1 päivänä tammikuuta 1998.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleistä

Vuodenvaihteessa 1996/1997 voimaan tullella vakuutusyhtiölain (1062/1979) muutoksella (1292/1996) lakisääteistä eläkevakuutusliikettä harjoittavan vakuutusyhtiön vakavaraisuusvaatimuksia korotettiin ja vakavaraisuuden valvontamekanismi uudistettiin. Uudistetun valvontamekanismin avulla on mahdollista entistä aikaisemmin puuttua yhtiön toimintaan ja siten paremmin turvata vakuutetut edut. Lisäksi eläkkeiden rahoitusta muutettiin siten, että muutokset mahdollistavat työeläkelaitosten vastuuvelan laskennassa käytettävän koron alentamisen ilman olennaista vakuutusmaksun korotustarvetta. Samalla eläkkeiden rahoitusjärjestelmää muutettiin siten, että katkaistiin sijoitusten tuottotason ja vakuutusmaksutason välitön riippuvuus toisistaan. Uudistuksessa laskuperustekoron ja rahastokoron erotusta vastaava korkotuotto ohjataan vuosien 1997—1999 aikana toimintapääomien vahvistamiseen ja sen jälkeen varsinaisen vakuutusteknisen vastuun täydentämiseen. Lisäksi säädettiin siitä, miten työeläkevakuutusyhtiön nettovallisuus jakautuu omistajan ja vakuutuksenottajien kesken sekä miten vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustus järjestetään yhtiön hallinnossa.

Uudistusten avulla pyritään saattamaan työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus muuttuneen sijoitusympäristön edellyttämälle tasolle. Vakavaraisuusvaatimusten, toisin sanoen toimintapääomavaatimusten korottamisesta seuraa, että työeläkevakuutusyhtiön on mahdollista suunnata sijoitustoimintaansa vähitellen markkinaehtoisempaan suuntaan. Osakesijoittamisen lisäksi tämä helpottaa sijoitusten hajauttamista ulkomaille.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta mitataan toimintapääomalla, joka on yhtiön varojen ja velkojen erotus. Tätä osaa yhtiön varoista voidaan käyttää sijoitustoiminnan tappioiden peittämiseen. Työeläkevakuutusyhtiön veloista merkittävin on vastuuvelka, jolla varaudutaan yhtiön vakuutus sopimuksiin perustuvista sitoumuksista aiheutuviin velvoitteisiin. Vakuutustoiminnan riskeihin puo-

lestaan varaudutaan tasoitusvastuulla, joka sisältyy vastuuvelkaan. Toimintapääoma muodostuu lähinnä omasta pääomasta, varauksista ja arvostuseroista sekä uusien vakavaraisuusvaatimusten edellyttämästä osittamattomasta lisävakuutusvastuusta.

Työeläkevakuutusyhtiön toimintapääomavaatimusten lähtökohtana oleva vakavaraisuusraja lasketaan riskiteoreettisesti ottaen huomioon sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusraja vastaa sitä toimintapääoman määrää, jonka voidaan arvioida suurella todennäköisyydellä riittävän vähintään yhden vuoden ajan epäedullisissa oloissa.

Eduskunta on käsitellessään vastausta hallituksen esityksiin eläkesäätiölaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi vakuutus-kassalain muuttamisesta (EV 177/1995 vp; HE 187 ja 188/1995 vp) todennut, että eläkesäätiöt ja eläkekassat ovat merkittävä työeläkkeiden järjestämis muoto, minkä lisäksi ne kilpailevat niiden luonteesta johtuvien rajoituksin työeläkevakuutusyhtiöiden kanssa, ja katsonut, että hallituksen on ryhdyttävä lainsäädännön muuttamiseen toimintapääomia koskevien selvittelyjen johtaessa tuloksiin siten, että kilpailuneutraliteetti toteutuu mahdollisimman laajasti. Hyväksyessään edellä mainitun vakuutusyhtiölain muutoksen, eduskunta edellytti, että vastaavat muutokset tehdään myös eläkesäätiöitä ja eläkekassoja koskevaan lainsäädäntöön siten, että eläkelaitokset olisivat yhdenvertaisessa asemassa keskenään vuoden 1998 alusta.

Eläkesäätiöiden vakavaraisuus ja riskinkantokeinot

B-eläkesäätiössä voidaan järjestää yhden tai useamman työnantajan työntekijöiden lakisääteinen, työntekijäin eläkelain (395/1961), jäljempänä TEL, mukainen eläketurva. A-eläkesäätiössä voi työntekijöille olla järjestetty lakisääteistä eläketurvaa täydentävä lisäeläketurva. AB-eläkesäätiössä puolestaan lakisääteistä eläketurvaa hoidetaan eläkesäätiön B-osastossa ja lisäeläketurvaa A-osastossa.

Työnantajan kannatusmaksu eläkesäätiölle

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavilla

eläkesäätiöillä ja myös muilla eläkesäätiöillä työnantajan kannatusmaksu määräytyy siten, että kannatusmaksuina kerätään se määrä, joka sijoitustoiminnan tuottojen lisäksi tarvitaan eläkesäätiön kaikkien kulujen peittämiseen. Tämän seurauksena sijoitustoiminnan mahdollisesti tuottama ylijäämä suhteessa sijoitusten tuottovaatimukseen eli laskuprustekorkoon on palautunut välittömästi työnantajille kannatusmaksun alenemisen kautta. Vastaavasti sijoitustoiminnan alijäämä on kasvattanut kannatusmaksutarvetta. Näin ollen eläkesäätiö ei ole voinut siirtää vakavaraisuuden kasvattamiseen mahdollista ylijäämää, jolla voitaisiin kannatusmaksurasitetta pienentää alijäämätilanteessa.

Eläkesäätiön eläkevastuu

B-eläkesäätiöiden rahastointiteknikka vastaa pääosiltaan vakuutusyhtiöiden soveltamia menetelmiä ja säännöksiä. Eläkesäätiön eläkeistä aiheutuvan eläkevastuun tulee eläkesäätiölain (1774/1995) mukaan olla täyteen katettu katekelpoisilla varoilla ja/tai vakuuksilla. Eläkesäätiöillä ei ole kuitenkaan vakuutusyhtiöiden ja eläkekassojen tapaan tasoitusvastuuta, joka turvaisi vakuutustoiminnan satunnaisvaihteluilta.

Katesäännökset

Eläkesäätiöiden eläkevastuun katesäännökset muutettiin vuoden 1996 alusta vastaamaan soveltuvin osin vakuutusyhtiöiden vastaavia säännöksiä (eläkesäätiölaki ja -asetus 1780/1995). Uudistuksen sisältämällä katteen laatua ja hajautusta koskevilla säännöksillä pyritään pienentämään sijoitustoiminnan riskejä. Uudistuksen jälkeen eläkevastuun kate arvostetaan käyvän arvon mukaisesti. Katevaatimusten voimaantuloon sisältyy siirtymäsäännös vuoteen 2005 asti. Mahdollinen katteessa oleva vajuus johtaa sosiaali- ja terveysministeriön erityisiin valvontatoimiin ja äärimmäisessä tapauksessa, mikäli katevajuusta ei saada kuntoon, eläkesäätiön purkamiseen.

Työnantajan maksuvelvollisuus

Eläkesäätiöt tekevät yleensä niin sanotun nollatilinpäätöksen, mihin liittyy eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvan työnantajan kattamisvastuu, toisin sanoen maksua peritään työnantajalta niin paljon, että se yhdessä

muiden tuottojen kanssa riittää eläkesäätiön menoihin. Eläkesäätiön työnantajalta perimän maksun tasoon vaikuttavat erityisesti eläkesäätiön sijoitustoiminnan tuotot ja eläkesäätiön hoitokulut sekä vakuutuskannan rakenne. Jos eläkesäätiöön kuuluu useita työnantajia, maksu peritään eläkesäätiön säännöistä riippuen joko tasaavassa kirjanpitojärjestelmässä työnantajien maksamien palkkasummien tai muussa eläkesäätiön säännöissä määrätystä suhteesta tai työnantajakohtaisessa kirjanpitojärjestelmässä työnantajalta sen omien kustannusten mukaan. Tasaavaa kirjanpitoa sovellettaessa yhteiseläkesäätiössä työnantajat ovat käytännössä keskinäisessä yhteisvastuussa eläkesäätiön kuluista. Peräkkäisten vuosien maksut voivat molemmissa järjestelmissä heilahdella suuresti. Eläkesäätiöt eroavat maksun määräytymisen osalta työeläkevakuutusyhtiöistä, joissa sijoitustoiminnan riskien toteutuminen ei olennaisesti vaikuta työnantajan vakuutusmaksuun.

Oma pääoma

Eläkesäätiöllä on oltava perustamisvaiheessa peruspääoma, joka on luonteeltaan työnantajan kannatusmaksua. Tämän luonteensa vuoksi sillä ei ole merkitystä eläkesäätiön vakavaraisuuden kannalta.

Eläkesäätiöiden tilinpäätöskäytännön vuoksi eläkesäätiöillä ei ole merkittäviä ylijäämästä syntyneitä oman pääoman eriä. Lain-säädäntö ei ole esteenä ylijäämäläisen tilinpäätöksen esittämiseksi. Ylijäämäinen tilinpäätös aiheuttaa kuitenkin eläkesäätiölle veroseurauksia.

Työnantajan asettama vakuus (ylimääräinen vakuus)

Työnantajan on asetettava eläkesäätiölle TEL:n mukaisen toiminnan turvaksi vakuus siten, että syntyy vakuutettuja etuja turvaava suhde eläkesäätiön sitoumusten ja vastuukyvyn välille. Vakuuden määrä on 4/12 eläkesäätiön vuoden vastuumenoista, kuitenkin vähintään 500 000 markkaa ja enintään 15 prosenttia eläkesäätiön eläkevastuun määrästä. Vakuudella on tarkoitus varautua siihen, että työnantajan kannatusmaksu jää suorittamatta ja myös esimerkiksi eläkevastuun normaalia suurempaan kasvuun työnantajan konkurssitilanteessa.

Eläkelaitosten yhteisvastuu

TEL:ssä on säädetty vakuutettujen etujen turvaksi lisäksi lakisääteinen yhteisvastuu eläkelaitoksen konkurssin varalta. Yhteisvastuusta on säädetty TEL:n 12 §:ssä. Yhteisvastuun tarkoituksena on kuitenkin olla vasta viimeisenä keinona vakuutettujen etujen turvaamisessa. Toisaalta muiden velkojien saamia ei yhteisvastuulla ole taattu.

Eläkesäätiöiden vakavaraisuustilanne

Vaikka eläkesäätiölaissa ei ole säädetty eläkesäätiöiden toimintapäällimmästä, voidaan eläkesäätiöiden tilinpäätösten ja arvostuslaskelmien perusteella selvittää eläkesäätiöiden nykyinen vakavaraisuusasema. Toimintapäällimmäisiin on luettu taseen mukainen oma pääoma ja varaukset sekä omaisuuden arvostuserot eläkesäätiöiden sosiaali- ja terveysministeriölle toimittamien laskelmien perusteella. Toimintapäällimmäinen oli vuonna 1996 TEL:n mukaista toimintaa harjoittavilla eläkesäätiöillä keskimäärin 10,9 prosenttia eläkevastuusta. Valtaosa eli keskimäärin 10,8 prosenttiyksikköä muodostui omaisuuden arvostuseroista. Laskennalliset toimintapäällimmäiset määrät vaihtelevat kuitenkin eri eläkesäätiöillä paljon. Samoin vaihtelee sijoitusomaisuuden rakenne ja siihen sisältyvät riskit.

1.2. Nykytilan arviointi

Eläkesäätiöiden toiminta poikkeaa työeläkevakuutusyhtiöiden toiminnasta muun muassa rajoitetun toimintapiirin, työnantaja- ja toimialakohtaisuuden, hallintorakenteen, kannatusmaksujen määräytymisen ja sijoitus toiminnan erojen johdosta. Lisäksi eläkesäätiöt eroavat suuresti toisistaan esimerkiksi kokonsa ja sijoitusstrategiansa puolesta. Eläkesäätiöillä ei myöskään ole käytettävissä sekä työeläkevakuutusyhtiöillä että eläkekassoilla olevaa tasoitusvastuuta vakuutus toiminnan riskien puskuroimiseksi. Eläkesäätiö voi kattaa eläkevastuunsa varojen lisäksi myös hyväksytyillä vakuuksilla.

TEL-eläkesäätiöiden sijoitustoiminta on perinteisesti painottunut työnantajalle annettuihin takaisin- ja sijoituslainoihin. Näiden lainojen korkotasoa on suoraan kytketty tuototasoon, joka eläkesäätiön tulee saada sijoituksilleen. Vuoteen 1994 asti lainojen va-

kuutena oli pakollinen luottovakuutus. Myös muun omaisuuden ja mahdollisen vastuuvakuuksen vakuutena oli pakollinen luottovakuutus, joten eläkesäätiön sijoitustoiminta oli lähes riskitöntä. Tässä tilanteessa eläkesäätiöille ei ole ollut välttämätöntä asettaa vakavaraisuusvaatimuksia.

Pakollisen luottovakuutuksen asteittainen poistaminen vuoden 1993 lopussa, pääomamarkkinoiden vapautuminen, verolainsäädännön muuttuminen vähemmän vierasta pääomaa suosivaksi, inflaatiokehityksen pysähtyminen ja markkinakorkojen alentuminen ovat muuttaneet eläkesäätiöiden sijoitusympäristöä olennaisesti aikaisempaan verrattuna. Muutoksilla on ollut merkittävä vaikutus työnantajajaritysten käyttäytymiseen sijoitusmarkkinoilla. Eläkesäätiön työnantajajarityksillä ei kuitenkaan TEL-lainojen takaisinmaksu ole ollut yhtä merkityksellistä kuin työeläkevakuutusyhtiöistä vakuutuksen ottaneilla yrityksillä, koska eläkesäätiölle maksettu korkeampi lainakorko on pienentänyt työnantajan maksaman kannatusmaksun tarvetta vastaavasti. Sijoitusympäristön muutos on kuitenkin johtanut tarpeeseen löytää korvaavia sijoituskohteita ja samalla harkita uudelleen eläkesäätiöiden koko sijoituspolitiikkaa.

Työnantajalainojen kysynnän supistuminen on johtanut siihen, että myös eläkesäätiöiden uudet sijoitukset ovat viime aikoina merkittävästi kohdistuneet valtion joukkovelkakirjalainoihin. Lisäksi osakkeiden ja markkinarahasisjoitusten osuus on selkeästi kasvanut viimeisten viiden vuoden aikana. Perinteisen sijoitussalkun sijaan tulleet uudet sijoitusinstrumentit eivät ole yhtä riskittömiä kuin laskuperustekorkosidonnaiset vakuudelliset lainat. Toisaalta eläkesäätiöiden katesäännösten sisältämät katteen laatua ja hajauttamista koskevat säännökset osittain pienentävät sijoitus toiminnan riskejä, mutta edellyttävät myös sijoittamista eri instrumentteihin. Näin ollen eläkesäätiöt joutuvat nyt ja erityisesti tulevaisuudessa harjoittamaan sijoitustoimintaansa täysin erilaisissa oloissa kuin aikaisemmin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on saattaa eläkesäätiö-

öt vakavaraisuutta koskevien vaatimusten osalta soveltuvin osin samaan asemaan muiden työeläkelaitosten kanssa siten, että eri eläkelaitosten kilpailuneutraliteetti toteutuu mahdollisimman laajasti. Tässä esityksessä toimintapääomaa koskevat muutokset koskevat lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa ja niiden tarkoituksena on lisätä eläkesäätiön riskinkantokykyä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös muuta kuin TEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön mahdollisuudesta sisällyttää eläkevastuuseen uusi osa vakuutettujen etuuksiin annettavien tulevien indeksikorotusten jaksottamista varten.

Eläkesäätiöiden sijoitustoiminnan tavoitteena on eläkkeiden rahoituksen turvaaminen toisaalta sijoitusten turvaavuuden ja toisaalta mahdollisimman hyvien tuottojen näkökulmasta. Eläkesäätiöiden sijoitusympäristö on viime vuosina muuttunut olennaisesti. Esityksen keskeisenä tavoitteena on muuttaa eläkesäätiöiden sijoitustoimintaa liittyviä säännöksiä siten, että eläkesäätiöt kykenisivät toimimaan muuttuneissa oloissa työeläkejärjestelmän tavoitteiden mukaisella tavalla. Tämä edellyttää muun muassa, että eläkesäätiöt voisivat vakuutettujen etuusten turvaavuuden vaarantumatta sijoittaa esimerkiksi osakkeisiin ja muihin aikaisempaa riskipitoisempiin kohteisiin. Nykyiset eläkesäätiöiden vakavaraisuuspuskurit ovat yleensä niin pienet, että ne ovat käytännössä rajoittaneet merkittävästi eläkesäätiöiden sijoituskohteiden valintaa.

Sijoitustoiminnalle on lisäksi esitetty tavoitteeksi nykyistä korkeamman tuottotason saavuttamista pitkällä aikavälillä, mikä auttaisi vähentämään työeläkemaksun nostopaineita ja tukisi siten eläkejärjestelmän kestävyyskykyä. Niihin sijoitusinstrumentteihin, joihin liittyy keskimääräistä korkeammat tuotto-odotukset, liittyy myös keskimääräistä suurempi arvojen ja tuottojen heilahtelu. Näin ollen sijoitustoiminnan nykyistä laajempi suuntaaminen tämänkaltaisiin sijoitusinstrumentteihin edellyttäisi, että eläkesäätiöiden mahdollisuuksia kestää näitä heilahteluja olennaisesti parannettaisiin. Tämä edellyttäisi sijoitustoiminnan heilahteluja varten olevien puskureiden ja siis erityisesti toimintapääoman vahvistamista. Samalla tulee uudistaa vakavaraisuuden valvontamekanismeja siten, että eläkesäätiön vakavaraisuuteen liittyvät ongelmat havaitaan entistä aikaisemmin ja niihin voidaan puuttua ajoissa ja siten turva-

ta paremmin vakuutetut edut.

Toimintapääoman on oltava riittävä, jotta eläkesäätiö kykenee sen avulla kestämaan eläkevastuun katteena olevien osakkeiden, kiinteistöjen, joukkovelkakirjojen ynnä muiden vastaavien omaisuusarvojen ja tuottojen odotettavissa olevat vaihtelut. Toisaalta toimintapääoman kasvattaminen merkitsee lisäkustannuksia. Koska kyseessä on lakisääteinen vakuutuslaji, toimintapääomia ei pitäisi kasvattaa korkeammiksi kuin sijoitusriskien hallinta edellyttää.

Toimintapääomavaatimusten mitoittamisessa tulee lyhyen aikavälin tarpeiden lisäksi kiinnittää huomiota eläkesäätiöiden selviytymiseen myös pidemmällä aikavälillä. Lisäksi toimintapääomavaatimukset on saatettava riippumaan eläkesäätiön sijoitusjakaumasta.

Vuodenvaihteessa 1996/1997 toteutetusta laskuperustekorona ja rahastokorona eriyttämisestä muodostunutta korkoeroa vastaava sijoitustoiminnan tuotto on tarkoitettu käytettäväksi pidemmällä aikavälillä eläkkeiden turvaamiseksi ja rahastoinnin tason säilyttämiseksi. Vuosien 1997—1999 aikana tämä osa sijoitusten tuotosta käytetään kuitenkin eläkelaitosten toimintapääomien vahvistamiseen.

Eläkesäätiölain 48 §:ssä tarkoitettu vakuus on nykyisin kaikkien vastuuden täyttämisen vakuutena. Vakuuden laskemisperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuudella turvattaisiin jatkossa ensisijaisesti kannatusmaksujen maksamiseen liittyvien velvoitteiden täyttäminen.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Eläkesäätiöiden vakavaraisuusvaatimuksia koskevat ehdotukset perustuvat eläkesäätiöiden vakavaraisuustyöryhmä 1997:n muistioon (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita, 1997:21).

Lakisääteistä työeläkevakuutusta hoitaville eläkesäätiöille ehdotetaan muodostettavaksi toimintapääomasäännökset. Lisäksi ehdotetaan, että sijoitusinstrumenttien erilaiset riskit otetaan vaatimuksissa huomioon siten, että toimintapääoman vähimmäismäärä saatetaan riippumaan eläkesäätiön sijoitusjakaumasta. Lisäksi ehdotetaan vakavaraisuusmekanismiin lisättäväksi hälytysjärjestelmä (niin sanottu early warning-järjestelmä). Tällä tarkoitetaan eläkesäätiön toimintapääoman vähimmäismäärän yläpuolelle asetettavia lisärajoja, joiden alittaminen varoittaa sekä

eläkesäätiötä että vakuutusvalvojana toimivaa sosiaali- ja terveysministeriötä eläkesäätiön heikentyneestä tilasta ja joiden johdosta eläkesäätiön hallitus joutuu parantamaan eläkesäätiön vakavaraisuutta jäljempänä esitetävin keinoin. Toimintapääomien kartuttamiseen käytetään osa sijoitusten tuotoista, joka ohjataan eläkevastuuseen sisältyvään uuteen osaan, lisävakuutusvastuuseen.

Ehdotettu vakavaraisuusmekanismi muodostuu useista rajoista ja niiden välisistä vyöhykkeistä seuraavasti. Vaatimustasoja kuvaavat luvut vastaavat eläkesäätiöiden nykyistä keskimääräistä sijoitusjakaamaa.

Rajat, prosenttia eläkevastuusta

..... n. 20 %
yläraja (kohtuusperiaate)

TAVOITEVYÖHYKE

..... n. 10 %
alaraja (turvaavuusperiaate)

RAJOITUSVYÖHYKE

..... n. 5 %
vakavaraisuusraja

KRIISIVYÖHYKE

..... n. 1,7 %
toimintapääoman vähimmäismäärä

Eläkesäätiön, jonka toimintapääoma on kuvion mukaisella tavoitevyöhykkeellä, toimintaa ei varsinaisesti rajoitettaisi. Rajoitusvyöhykkeellä eläkesäätiön olisi sen sijaan turvaavuusperiaatteen mukaisesti kasvatettava vakavaraisuuttaan sijoitustoiminnan tuottojen tai kannatusmaksujen kautta. Tämä velvoite olisi sitä voimakkaampi, mitä lähempänä kriisivyöhykettä oltaisiin. Jos eläkesäätiön toimintapääoma olisi laskenut alle vakavaraisuusrajan kuvion mukaiselle kriisivyöhykkeelle, laskuperustekorona ylittävä sijoitustoiminnan tuotto olisi pakko siirtää kokonaisuudessaan toimintapääomaan. Lisäksi vakavaraisuutta olisi kartutettava kannatusmaksujen kautta, jollei käytettävissä ole muuta keinoa.

Mikäli käy ilmeiseksi, että eläkesäätiön toimintapääoma laskee alle vakavaraisuusrajan on eläkesäätiön hallituksen laadittava ja toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle taloudellisen aseman tervehtyttämissuunnitelma. Tässä suunnitelmassa on osoitettava, että kannatusmaksua korottamalla tai muulla

tavoin eläkesäätiön toimintapääoma ylittää vakavaraisuusrajan vuoden kuluessa. Jos eläkesäätiön toimintapääoma alittaa vähimmäismääränsä, on eläkesäätiön toimitettava ministeriölle lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma ja sillä on kolme kuukautta aikaa saattaa vakavaraisuus lain edellyttämälle tasolle. Jos eläkesäätiö ei tässä onnistu, on se purettava.

Ehdotettu vakavaraisuusrajojen tason määrittäminen pohjautuu riskiteoreettisiin laskelmiin, joissa on arvioitu eläkesäätiön sijoitusomaisuuden tuoton ja arvon heilahtelua erilaisilla omaisuusjakaumilla ja eri aikajän-teillä. Toimintapääomatarvetta on analysoitu ottaen huomioon eri sijoituslajien ominaisuudet keskinäisine riippuvuuksineen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Toimintapääomatarve on suhteutettu eläkevastuuseen. Vakavaraisuusraja on mitoitettu siten, että eläkesäätiö suurella todennäköisyydellä selviää yhden vuoden sijoitustappiosta ilman, että joudutaan turvautumaan TEL:n mukaiseen yhteisvastuuseen.

Suoritetut analyysit osoittavat, että kun toimintapääomatarvetta suhteessa sijoitusriskiin tarkastellaan yhden vuoden aikajak-solla, niin eläkesäätiöllä, jonka sijoitusomai-suuden jakauma vastaisi TEL-eläkesäätiöi-den vuoden 1996 lopun keskimääräistä sijoituskantaa, toimintapääomaa tulisi olla noin 5 prosenttia eläkevastuusta, jotta eläkesäätiö suurella todennäköisyydellä selviäisi tarkas-telujakson ajan toimintakykyisenä. Jos tar-kastelun aikajän-teeksi otetaan kolme vuotta, nousee toimintapääomavaatimus noin 10 prosenttiin.

Toimintapääoman tarve riippuu olennaises-ti sijoitusjakaumasta. Esimerkiksi tutkittaessa sellaisia eläkesäätiöitä, joiden sijoitusriskit olivat pienimmät ja toisaalta sellaisia, joiden riskit olisivat suurimmat eläkesäätiön eläke-vastuun katteesta annetun asetuksen (1780/1995) asettamien rajoitusten puitteissa, havaittiin, että yhden vuoden ajanjaksoon liittyvä toimintapääomatarve eli vakavarai-suusraja, vaihteli noin 3—16 prosenttiin elä-kevastuusta. Toimintapääomarajojen riippu-vuus sijoitusjakaumasta tarkoittaisi sitä, että erilaisilla sijoitusstrategioilla toimivilla elä-kesäätiöillä rajat olisivat eri tasoilla. Esimer-kiksi osakkeisiin ja kiinteistöihin sijoittami-nen edellyttäisi suurempaa riskipuskuria kuin rahamarkkinavälineet, koska näiden sijoitus-muotojen arvojen ja tuottojen heilahtelut ovat suurempia.

Tavoitevyöhykkeen alaraja toimisi merkkinä eläkesäätiön vakavaraisuuden kohentamistarpeesta sekä valvonnan tehostamistarpeesta. Tällöin mitoituksessa käytetty tarkastelujakso olisi pidempi, kolme vuotta, jotta aikaa korjaaviin toimenpiteisiin olisi riittävästi. Näin tavoitevyöhykkeen alarajan suuruudeksi ehdotetaan vakavaraisuusrajan kaksinkertaista määrää.

Toimintapäätösten kasvattaminen tavoitellaan tapahtuu vuosien 1997—1999 aikana pääosin sijoitustoiminnan tuotoista laskuperustekorona ja rahastokoron välisen korkoeron kautta. Tämä tuli mahdolliseksi 1 päivänä tammikuuta 1997 voimaan tulleen eläkesäätiölain muutoksen (1297/1996) yhteydessä, jossa eläkevastuuseen lisättiin uusi erä, jota nyt nimitetään lisävakuutusvastuuksi. Lisävakuutusvastuuta voitaisiin purkaa tietyissä tilanteissa eläkesäätiön sijoitustoiminnasta aiheutuneiden tappioiden peittämiseksi. Näin ollen sitä vastaavat varat voitaisiin lukea toimintapäätöksiin. Sosiaali- ja terveysministeriön määräyksissä ja vahvistamissa eläkevastuun laskuperusteissa määrättäisiin siirroista kyseiseen vastuun osaan ja sen purkamisesta.

Asetuksella säädettäisiin vastaavasti kuin työeläkevakuutusyhtiöillä toimintapäätösvaativuoden eli vakavaraisuusrajan yksityiskohtainen riippuvuus sijoitusjakaumasta.

Ehdotetuilla muutoksilla on merkitystä erityisesti perustettaessa uusi TEL-eläkesäätiö. Jotta uusi eläkesäätiö täyttäisi toimintapäätösvaativuoden, on eläkesäätiölle asetettava riittävän suuri peruspääoma, koska eläkesäätiöllä ei aluksi ole muita toimintapäätösvaativuoden luettavia eriä ja koska toimintapäätösvuoden kasvattaminen sijoitustuottojen kautta tulee viemään pitkän ajan. Vakuutettujen etujen turvaamiseksi uudelta eläkesäätiöltä on kuitenkin edellytettävä samaa vakavaraisuustasoa kuin jo olemassa olevilta eläkesäätiöiltä.

Vakuutusliikkeen riskeihin varaudutaan tasoitusvastuun avulla eläkekassoissa ja tariffimaksun (ennalta vahvistetun maksun) piirissä olevien työntekijöiden osalta työeläkevakuutusyhtiöissä. Tasoitusvastuumekanismi toimii siten, että vuosittainen vahinkomenon poikkeama keskimääräisestä tasostaan siirretään vastuuvelkaan nimenomaisesti tätä tarkoitusta varten muodostettuun osaan, tasoitusvastuuseen. Eläkesäätiöille ei ehdoteta muodostettavaksi tasoitusvastuumekanismia, vaan niitä kohdeltaisiin jatkossakin kuten

työeläkevakuutusyhtiöiden tariffimaksun ulkopuolella olevia työntekijöitä. Maksutappioriskiinkin varaudutaan eläkesäätiöissä niin sanotulla kannatusmaksuvakuudella.

Muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavalle eläkesäätiölle ehdotetaan annettavaksi mahdollisuus sisällyttää eläkevastuuseensa uusi osa (indeksikorotusvastuu). Tämä vastuun osa on tarkoitettu lähinnä vakuutettujen etuiksi annettavien tulevien indeksikorotusten jaksottamiseen ja sitä saisi käyttää muuhun tarkoitukseen ainoastaan, mikäli kyseessä on laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuva eläkevastuun kasvu.

Uusien vakavaraisuussäännösten johdosta ehdotetaan muutettavaksi säännöksiä eläkesäätiön varojen palauttamisesta työntekijälle eräissä tilanteissa. Nämä säännökset koskisivat sekä TEL:n mukaista toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä että muuta kuin TEL:n mukaista toimintaa harjoittavia eläkesäätiöitä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi säännöksiä varojen siirrosta sekä lakisääteistä että vapaaehtoista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön eri osastojen välillä.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Vuoden 1997 alussa toteutettu TEL-eläkkeiden rahoitustekniikan muutos, jossa laskuperustekorona ja niin sanotun rahastokoron välinen korkotuotto eläkevastuulle siirretään lisävakuutusvastuuseen, merkitsee eläkesäätiöiden oalta noin 1,6 miljardin markan siirtoa TEL-eläkesäätiöiden yhteenlaskettuun toimintapäätösvuoden vuosien 1997—1999 aikana. Muilta osin esityksen toteutumiseen liittyviä kansantaloudellisia vaikutuksia on tässä vaiheessa varsin vaikea arvioida.

Toimintapäätösten luominen vahvistaa eläkesäätiöiden vakavaraisuutta ja auttaa siten omalta osaltaan turvaamaan lakisääteisiä eläkkeitä. Esityksen lähtökohtana olisi, että eläkesäätiöiden sijoitusten hajauttamisella päästäisiin sijoitusten parempaan tuottoon. Etenkin pörssi-osakkeisiin liittyy moniin muihin sijoituksiin nähden korkeammat tuotto-odotukset. Jos odotukset korkeampien tuottojen osalta toteutuvat, tämä luonnollisesti helpottaa pitkällä aikavälillä kannatusmaksujen korotuspaineita. Jos kehitys on päinvastainen, korotuspaineet vastaavasti kasvavat. On kuitenkin huomattava, että toimintapäätösvuoden tarkoituksena ei ole se, että

osakesijoitusten rooli eläkesäätiöiden sijoitustoiminnassa muodostuisi hyvin laajamittaiseksi, sillä parempaan tuottoon liittyy yleensä myös suurempi riski. Sijoitusten hajuttamista koskevilla säännöksillä pyritään siihen, että hajautetun salkun tuotto pitkällä aikavälillä parantuisi nykyisestä ja samalla tuotto olisi tasaisempaa ja siten paremmin ennakoitavissa.

Eläkesäätiöiden sijoitusten rakenne ei ole yhtenäinen; pienillä eläkesäätiöillä varat on pääsääntöisesti sijoitettu työnantajalle myönnettyihin lainoihin, kun taas suurten eläkesäätiöiden sijoitukset on yleensä hajautettu eri instrumentteihin. Esityksen tavoitteiden toteutuessa eläkesäätiöiden sijoitusten rakenne muuttuu eräissä tapauksissa olennaisesti.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitys asettaisi eläkesäätiöiden valvonnalle sekä sijoitustoiminnan että vakavaraisuuden osalta uusia vaatimuksia. Ehdotusten toteuttaminen edellyttäisi siten sekä eläkesäätiöissä, tilintarkastuksessa että sosiaali- ja terveysministeriössä valvovana viranomaisena valvonnan järjestämistä riittävän tehokkaasti, tarvittavalla laajuudella ja luotettavasti. Eriyisesti eläkesäätiöiden hallituksen vastuu korostuu ja tehtävät laajenevat uudistuksen toteuttamisen jälkeen. Ministeriön valvonnan tehostamisella ei kuitenkaan olisi valtioneuloudellisia vaikutuksia, koska vakuutusvalvonnan kustannukset rahoitetaan vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) nojalla vakuutustarkastusmaksulla.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Esitys perustuu asiaa selvittäneen eläkesäätiöiden vakavaraisuustyöryhmä 1997:n (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita, 1997:21) ehdotuksiin. Työryhmä on ottanut työssään huomioon työeläkevakuutusyhtiöiden vastaavat säännökset sekä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössään (StVM 42/1996 vp) esiintuomat näkökohdat, joiden mukaan eläkesäätiöt ja eläkekassat voitaisiin saattaa työeläkevakuutusyhtiöiden kanssa mahdollisimman samaan asemaan vuoden 1998 alusta ja luoda kilpailuneutraali tilanne. Eläkesäätiöiden edustajat ovat olleet mukana työryhmän työssä, minkä lisäksi sosiaali- ja

terveysministeriö on kuullut Eläkesäätiöyhdistys-ESY r.y:tä ja Työeläkelaitosten Liiton asettamaa laskuperustejaosta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Voimaantulo

Vuodenvaihteessa 1996/1997 laeilla (1292—1297/1997) voimaan tullut uudistus koski eläkesäätiöitä vain osittain, kun niille muodostettiin vuosien 1997—1999 aikana korkosirrolla tehtävää toimintapääomien kartuttamista varten vastaava eläkevastuun osa kuin työeläkevakuutusyhtiöillekin (lisä-vakuutusvastuu). Kokonaisuudistuksen toteuttaminen mahdollisimman nopealla aikataululla eläkesäätiöiden osalta on perusteltua sekä sijoitustoiminnan ympäristössä tapahtuneiden muutosten että eläkelaitosten välisen kilpailuneutraliteetin takia.

Jotta eläkesäätiöiden toimintapääomien kartuttaminen olisi mahdollista jo vuoden 1997 aikana, ehdotetaan, että lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden lisä-vakuutusvastuun kartuttamista koskeva uudistus tulisi voimaan jo 31 päivänä joulukuuta 1997. Lisäksi ehdotetaan, että vastaavasti kuin eläkekassoilla, myös muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden indeksikorotusvastuuta koskeva uudistus, samoin kuin lakisääteistä sekä muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden osastojen välistä varojen siirtoa koskeva uudistus tulisi voimaan jo 31 päivänä joulukuuta 1997. Muut muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

5.2. Yhteys muihin lakeihin

Hallituksella on tarkoitus antaa eduskunnalle esitys vastaavista vakavaraisuussäännöksistä myös eläkekassojen osalta.

Elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin (360/1968), jäljempänä elinkeinoverolaki ja varallisuusverolakiin (1537/1992) tehtiin eräitä muutoksia vuodenvaihteessa 1996/1997. Muutokset koskivat työeläkevakuutusyhtiöiden ohella myös eläkekassoja ja eläkesäätiöitä.

Eläkesäätiöiden verotuksessa ovat vähennyskelpoisia siirrot uuteen eläkevastuun osaan. Tämä mahdollistaa TEL:ssä tarkoite-

tun laskuperustekorona ja eläkevastuun laskennassa käytettävän rahastokoron erotuksen siirron kyseiseen vastuun osaan ilman veroseuraamuksia. Eläkesäätiön varallisuusverotuksessa eläkevastuu mukaan luettuna uusi vastuun osa (lisävakuutusvastuu) on vähennyskelpoinen (varallisuusverolain 34 §). Samoin on työnantajan verotuksessa vähennyskelpoinen työnantajan kannatusmaksu myös siltä osin kuin se vastaa siirtoa uuteen eläkevastuun osaan.

Sitä vastoin muiden erien osalta korkoeron siirtäminen eläkevastuun osaan ei ole vähennyskelpoinen eläkesäätiön verotuksessa. Ehdotuksen mukaan myös muita eriä voitaisiin

siirtää lisävakuutusvastuuseen. Siten ehdotusten toteutuminen tältäkin osin veroseuraamuksitta edellyttäisi vastaavien verolakien muuttamista.

Lisäeläkkeiden indeksikorotuksen jaksottamiseen tarkoitettuun uuteen eläkevastuun osaan tehtävien siirtojen tulisi olla eläkevastuusiirtoina verotuksessa vähennyskelpoisia. Ensimmäisen kerran tällainen siirto tulisi olla mahdollista kuluvan vuoden tilinpäätöksessä.

Tämän lain voimaantulo edellyttää, että hallitus antaa esitykset tarvittavista elinkeinoverolain ja varallisuusverolain muutoksista ja että muutokset tulevat voimaan samanaikaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

6 §. Lain 6 §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi määräys toimintapääomasäännösten huomioon ottamisesta siirrettäessä B-osaston ylimääräisiä varoja eli ylikatetta A-osastolle. Ylikatetta syntyy yleensä silloin, kun omaisuus on käyvin arvoon suurempi kuin eläkevastuu (eli omaisuuden arvostuseroista). Ylikatteen siirto B-osastolta A-osastolle tarkoittaa käytännössä B-osaston toimintapääoman alentamista.

Voimassa olevan lain mukaan ylikatetta voidaan siirtää osastojen välillä ja lisäksi A-eläkesäätiöstä voidaan ylikatetta palauttaa työnantajalle. Viimeksi mainitussa tilanteessa ylikatteen määrää laskettaessa tietyt katteeseen kuuluvat varat, kuten osakkeet ja kiinteistöt, otetaan turvaavuusyistä huomioon käypää arvoa alemmalla arvolla (esimerkiksi osakkeet 70 prosenttiin niiden käyvästä arvosta). Osastojen välisessä sisäisessä siirrossa ylikatteen määrä on kuitenkin voitu laskea käyville arvoilla ilman erityisiä turvaavuusvaatimuksia. Perusteluna tälle menettelylle on ollut se, että osastojen välisessä siirrossa omaisuus on pysynyt eläkesäätiössä.

Siirrettäessä varoja B-osastolta A-osastolle edellytettäisiin, että B-osaston toimintapääomaa olisi vähintään vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä siirron jälkeen. Siirto edellyttäisi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksen. Ministeriö voisi antaa suos-

tumuksen siirtoon kun voidaan katsoa, että siirto ei vaaranna vakuutettujen etujen turvaavuutta. Turvaavuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon muun muassa toimintapääoman koostumus ja pysyvyys. Vuosina 1997—1999 tehtävällä korkosiirrolla kartuttua määrää ei saisi siirtää. Palautettaessa B-osaston varoja työnantajalle edellytettäisiin ehdotuksen 45 §:n 4 momentin mukaisesti toimintapääoman olevan vähintään vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä. Siirrossa on myös otettava huomioon asetuksella annettavat toimintapääoman rakennetta koskevat rajoitukset.

9 §. Eläkesäätiölain 9 §:ssä on lueteltu seikat, joista eläkesäätiön säännöissä on mainittava. Lain 9 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 18 kohta, jonka mukaan B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön säännöissä B-osaston osalta on mainittava kannatusmaksun viivästyisestä johtuvat seuraamukset ja toimenpiteet. Kannatusmaksujen suorittamisajankohdista koskeva maininta olisi tarpeen silloin, kun työnantajan asettaman niin sanotun ylimääräisen vakuuden vähimmäismäärää haluttaisiin pienentää 48 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

6 luku. Eläkevastuu ja sen kattaminen sekä toimintapääoma

Luvun otsikkoa ehdotetaan täydennettäväksi toimintapääoman osalta.

43 §. Pykälän 2 momentin 3 kohtaa ehdo-

tetaan muutettavaksi siten, että siinä määriteltäisiin lakisääteistä eläke-toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden lisävakuutusvastuu. Vuoden 1997 alussa voimaan tullessa eläkesäätiölain säännöksessä lisävakuutusvastuuta vastaava eläkevastuun osa määriteltiin TEL:n muuttamisesta annetun lain (1293/1996) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti eläkesäätiön vastuulle siirretyksi määräksi. Muutoksen tarkoituksena on vakiinnuttaa ja täsmentää vuoden 1997 alusta voimaan tullessa lainmuutoksessa toteutetun lakisääteistä toimintaa harjoittavien eläkesäätiöiden lisävakuutusvastuun määrittely.

Lisävakuutusvastuu vastaisi työeläkevakuutusyhtiöiden niin sanottua osittamatonta lisävakuutusvastuuta, joka on vakuutusnottajille kuuluvaa vastuuta sellaisista lisäeduksista, joihin yhtiö ei vakuutussopimuksissa ole sitoutunut ja jota on mahdollista käyttää sekä laskuperusteiden muuttamisesta johtuvien tappioiden peittämiseen että muiden tappioiden peittämiseen sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla. Lisävakuutusvastuu olisi tarkoitettu ennen kaikkea eläkesäätiön vakavaraisuuden ylläpitoa varten. Koska lisävakuutusvastuu on osa eläkevastuuta, sen käyttöä säännellään sosiaali- ja terveysministeriön antamissa laskuperusteissa.

Sijoitustoiminnasta aiheutuneella tappiolla tarkoitetaan tilannetta, jolloin ei saavuteta eläkevastuulle vaadittavaa laskuperustekorona suuruista tuottoa. Ehdotetut muutokset mahdollistavat sen, että lisävakuutusvastuu voitaisiin ottaa huomioon lakisääteistä työeläkevakuutusta harjoittavan eläkesäätiön toimintapääomassa. Tämä parantaisi eläkesäätiöiden mahdollisuuksia varautua sijoitustoiminnan riskeihin. Lisävakuutusvastuuta voitaisiin myös käyttää kannatusmaksujen alentamiseen vakavaraisuustilanteen sen salliessa sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla. Tarkemmin lisävakuutusvastuun käytöstä säädettäisiin vakavaraisuusmekanismin yhteydessä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan muuta kuin lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavalle A-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön A-osastolle annettaisiin mahdollisuus sisällyttää eläkevastuuseensa uusi osa (indeksikorotusvastuu). Tämä vastuun osa olisi tarkoitettu lähinnä vakuutettujen etuuksiin annettavien tulevien indeksikorotusten jaksottamiseen ja sitä saisi käyttää muuhun kuin etuuk-

sien parantamiseen ainoastaan, mikäli kyseessä on laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuva eläkevastuun kasvu. Vastaavanlainen vakuutusnottajille annettavien lisätujen jaksottamista varten muodostettu vakuutusmaksuvastuun osa, jota ei saa käyttää muuhun kuin laskuperusteiden muuttamisesta johtuvaan tappioon, on käytössä henkivakuutusyhtiöissä.

A-eläkesäätiöllä tai AB-eläkesäätiön A-osastolla olisi mahdollisuus siirtää vuosittaista sijoitustoiminnan ylijäämää uuteen indeksikorotusvastuuseen, mutta sitä ei kuitenkaan voitaisi käyttää sijoitustoiminnan alijäämän peittämiseen, kuten lakisääteisen toiminnan lisävakuutusvastuuta.

Indeksikorotusvastuun siirtoon liittyvät ehdot ja rajoitukset määriteltäisiin sosiaali- ja terveysministeriön eläkesäätiöille antamissa laskuperusteissa.

45 §. Pykälän 4 ja 5 momentissa säädettäisiin varojen palauttamisesta työnantajalle lakisääteisiä eläkkeitä ja etuuksia myöntävistä B-eläkesäätiöistä ja AB-eläkesäätiöiden B-osastoista sekä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä myöntävistä A-eläkesäätiöistä ja AB-eläkesäätiöiden A-osastoista. Aikaisemmin ylikatteen palauttaminen työnantajalle oli mahdollista ainoastaan A-eläkesäätiöstä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi. Jos B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääoman määrä ylittää 48 c §:n 1 momentin mukaisesti vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän ja ylitys on katsottava pysyväksi, on eläkesäätiön ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta toimintapääoma vähitellen palaisi tavoitevyöhykkeelle. Tällaisia toimenpiteitä olisivat lisävakuutusvastuun käyttö kannatusmaksujen alentamiseen sekä eläkesäätiön sijoitusjakauman muuttaminen. Mikäli nämä toimenpiteet eivät olisi riittäviä tavoitevyöhykkeelle pääsemiseksi, voitaisiin ylitettä palauttaa työnantajalle sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella edellyttäen, että ylitte voitaisiin katsoa pysyväksi.

Ylityksen pysyvyyttä arvioitaisiin 48 c §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tavoin ottaen erityisesti huomioon arvostuserojen heilahtelut sekä eläkevastuun kasvu ja sitä kautta myös tavoitevyöhykkeen ylärajan kasvu. Voimaantulovaiheessa poikkeuksellisen suurten ylitysten osalta voitaisiin sallia suuriakin kertapalautuksia, vaikka ne johtuisivat omaisuuden arvostuseroista. Ylitteen palautuksessa on

myös otettava huomioon asetuksella annettavat rajoitukset toimintapääoman rakenteesta.

Ylite voidaan B-eläkesäätiössä palauttaa työnantajalle tai siirtää AB-eläkesäätiössä 6 §:n mukaisesti A-osastolle. AB-eläkesäätiöissä A-osastot ovat yleensä suljettuja, eikä niiden eläkevastuu enää merkittävästi kasva. Tämän seurauksena ne yleensä ovat joko täyteen katettuja tai niissä muodostuu ylikatetta, jolloin B-osaston ylitteen siirtäminen A-osastolle ei ole mahdollista. Tästä syystä tulisi sallia toimintapääoman ylitteen palauttaminen työnantajalle myös B-osastosta. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että A-osaston eläkevastuu on kokonaan katettu 47 §:n mukaisesti.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ylikatteen palauttamisesta työnantajalle myös AB-eläkesäätiön A-osastosta. Aikaisemmin ylikatteen palauttaminen työnantajalle oli mahdollista ainoastaan A-eläkesäätiöstä. AB-eläkesäätiöissä A- tai B-osaston eläkevastuun ylittävien varojen siirtäminen tapahtuisi ensisijaisesti eläkesäätiön sisällä osastolta toiselle siten kuin 6 §:n 3 momentissa säädetään. Tällöin A-osastosta tapahtuvan siirron määrää laskettaessa osaston katteeseen kuuluvien varojen arvot laskettaisiin käyvin arvoihin. AB-eläkesäätiön A-osastosta voitaisiin ylikatetta palauttaa työnantajalle ensinnäkin, jos AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääoman määrä ylittäisi 48 c §:n 1 momentin mukaisesti vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän. Lisäksi edellytyksenä olisi, että AB-eläkesäätiön A-osaston 46 §:n ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä pysyvästi kattavan 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen määrän. Ylikatetta arviotaessa sosiaali- ja terveysministeriö voisi kuitenkin määrätä, että tiettyjen katteeseen kuuluvien varojen arvo laskettaisiin käyvästä arvosta poikkeavasti. Palautuksen seurauksena AB-eläkesäätiön A-osastolle ei saisi jäädä vastuuvajasta.

48 §. Pykälän 1, 2 ja 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niin sanotun ylimääräisen vakuuden käyttötarkoitusta täsmennettäisiin koskemaan erityisesti kannatusmaksujen suorittamisen varmistamista. Samalla kannatusmaksujen suorittamisen aikataulu voitaisiin ottaa huomioon vakuuden määrässä.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainittu vakuus, josta käytetään nimitystä kannatusmaksuvakuus, olisi tarkoitettu erityisesti työnantajan eläkesäätiölle suorittamien kannatusmaksujen varmistamiseen. Ehdotetun uuden toimintapääomasäännösten tarkoituksena olisi varmistaa, että eläkesäätiön TEL:n vähimmäisehtojen mukainen toiminta on järjestetty siten, että syntyy vakuutettuja etuuksia turvaava suhde eläkesäätiön sitoumusten ja vastuukyvyn välillä. Näin ollen toimintapääomasäännöstö korvaa tältä osin ylimääräiselle vakuudelle aiemmin asetettuja tavoitteita.

Vakuuden muutakaan alkuperäistä käyttötarkoitusta ei kuitenkaan muutettaisi, vaan pykälässä säädetty vakuus on edelleenkin tarkoitettu täydentämään 46 §:n mukaista katesäännöstä ja turvaamaan vakuutettuja etuuksia varsinaisen katteen lisäksi. Vakuutusta voidaan kuitenkin yleisimmin tarvita silloin, kun työnantaja jättää kannatusmaksut suorittamatta. Vakuuden käyttötarve esimerkiksi tilanteessa, jossa eläkevastuu toteutuu oletettua suurempana, on toissijainen, koska eläkesäätiön vakuutusmatemaatikon vastuulla on huolehtia siitä, että eläkesäätiön eläkevastuun laskuperusteet ovat turvaavat.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että mikäli eläkesäätiön säännöissä määrättäisiin kannatusmaksuja suoritettavaksi tiheämmin kuin kolmannesvuositain, otettaisiin tämä huomioon vakuuden tarvetta vähentävänä tekijänä. Tällöin sekä vakuuden vastuumenojen avulla määriteltyä osaa että enimmäismäärää pienennettäisiin kannatusmaksuvälin muutosta vastaavasti, mutta 500 000 markan vähimmäismäärä säilyisi kuitenkin ennallaan. Esimerkiksi jos kannatusmaksut suoritettaisiin kuukausittain, vakuutta edellytettäisiin yksi neljäsosa aikaisemmin vaaditusta määrästä.

Nykyisten säännösten mukaan eläkesäätiön omaisuuden käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen erotusta eli arvostuseroja on voitu käyttää ylimääräisenä vakuutena. Uusien toimintapääomasäännösten tullessa voimaan arvostuserot luettaisiin osaksi toimintapääomaa. Mikäli arvostuseroja käytetään kannatusmaksuvakuutena, niitä ei siltä osin voitaisi lukea toimintapääomaan.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös toimintapääomasäännösten vaikutuksesta palautettaessa kannatusmaksuvakuutta sen asettajalle. Voimassa olevan lain mukaan se osa ylimääräisestä vakuudes-

ta, joka ylittää vähimmäismäärän, voidaan palauttaa asettajalle tämän vaatimuksesta. Ehdotuksen mukaan vakuutta ei voitaisi palauttaa, jos se on laskettu osaksi toimintapääomaa.

Ministeriö antaisi tarkemmat kannatusmaksuvakuutta koskevat määräykset.

48 a §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 48 a §, joka sisältäisi yleissäännöksen TEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön toimintapääomasta. Säännös vastaisi eriaatteiltaan työeläkevakuutusyhtiöiden vastaavaa säännöstä. Toimintapääomalla olisi tarkoitus turvata eläkesäätiössä vakuutetut etuudet eläkevastuun katteena olevien osakkeiden, kiinteistöjen, joukkovelkakirjalainojen ynnä muiden sellaisten omaisuuserien arvojen ja tuottojen odotettavissa olevista vaihteluista huolimatta.

Toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla eläkesäätiön varojen, vakuuksien ja niihin rinnastettavien sitoumusten on katsottava ylittävän eläkesäätiön velat ja muut näihin rinnastettavat sitoumukset. Varat, velat ja sitoumukset määritellään ja arvioidaan niiden luonne huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

Vakavaraisuusrajaa laskettaessa eläkesäätiön TEL:n mukaisesta eläkevastuusta vähennettäisiin 43 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu lisävakuutusvastuu. Ehdotettu muutos on tarpeen, koska eläkesäätiön eläkevastuuseen sisällytetty lisävakuutusvastuu on tarkoitus luonteensa vuoksi lukea eläkesäätiön toimintapääomaan.

Toimintapääomaan voitaisiin lukea muun muassa oma pääoma, kirjanpitolain (655/1973) 17 §:ssä tarkoitettut vapaaehtoiset varaukset, omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen positiivinen erotus (ns. arvostuserot) ja lisävakuutusvastuu sekä sosiaali- ja terveysministeriön antaman määräyksen mukaisesti eläkesäätiön etuuskien turvaamiseksi asetettu vakuus, 48 §:ssä tarkoitettu vakuus siltä osin kuin se ylittää vähimmäismäärän ja eläkesäätiön työnantajan vakavaraisuuteen perustuva osa työnantajan palkkasummasta. Toimintapääomaan kuuluvista eristä säädetään tarkemmin asetuksella.

48 b §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 48 b §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös TEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön vakavaraisuusvaatimuksista. Säännöksillä on tarkoitus toteuttaa eläkesäätiöille työeläkevakuutusyhtiöiden vakavarai-

suusvaatimuksia vastaava mekanismi.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi yleissäännös eläkesäätiöiden toimintapääomavaatimusten lähtökohtana olevan vakavaraisuusrajan laskemisesta. Vakavaraisuusraja laskettaisiin riskiteoreettisesti ottaen huomioon sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusraja vastaisi sitä toimintapääoman määrää, jonka voidaan arvioida suurella todennäköisyydellä riittävän vähintään yhden vuoden ajan epäedullisissa oloissa. Vakavaraisuusrajan määrittelyssä on välttämätöntä ottaa huomioon sen riippuvuus eri omaisuuslajeista, koska sijoituksiin kohdistuvat riskit vaihtelevat omaisuuslajeittain.

Vakavaraisuusrajan laskemisesta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Asetuksessa erilaiset omaisuuslajit jaettaisiin niiden riskipitoisuuden perusteella ryhmiin. Lisäksi määriteltäisiin, miten toimintapääoman vähimmäismäärä suhteessa eläkesäätiön eläkevastuuseen riippuisi eläkesäätiön sijoitusten jakautumisesta näihin eri ryhmiin. Tällöin eläkevastuusta voitaisiin kuitenkin vähentää TEL:n erityisluonteesta johtuvat erät kuten pakollinen vastuuvajaus siten kuin asiasta tarkemmin asetuksella säädettäisiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan TEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön toimintapääoman vähimmäismäärä olisi yksi kolmasosa 1 momentin mukaisesta vakavaraisuusrajasta. Koska täysin riskitöntä sijoitusta ei ole olemassa, toimintapääoman vähimmäismäärä olisi kuitenkin sijoitusten jakautumasta riippumatta vähintään yksi prosentti eläkesäätiön TEL:n mukaisesta eläkevastuusta. Toimintapääomasta olisi vähimmäismäärää vastaavan osuuden muodostuttava asetuksella tarkemmin säädettävistä eristä. Ehdotetulla säännöksellä pyritään siihen, etteivät yksinomaan omaisuuden arvostuserot tai vakuudet muodostaisi liian suurta osuutta eläkesäätiön toimintapääomasta. Eläkesäätiön toimintapääoman vähimmäismäärä vastaisi käsitteenä samaa kuin työeläkevakuutusyhtiöiden takuumäärä.

48 c §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 48 c §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi TEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön toimintapääoman yläraja. Yläraja olisi nelinkertainen eläkesäätiön vakavaraisuusrajaan verrattuna. Yläraja mitoitettaisiin siten, että sijoitusten arvojen ja tuottojen vaihtelusta johtuva, odotettavissa oleva toimintapääoman heilahtelu mahtuisi

ylärajan ja toimintapäöoman tavoitevyöhykkeen alarajan väliin. Jos eläkesäätiön toimintapäöoma pysyvästi ylittäisi ylärajan, voitaisiin katsoa, että toimintapäöoma on kasvanut korkeammaksi kuin sijoitusriskien hallinta välttämättä edellyttää ja ylijäämä voitaisiin palauttaa työnantajalle. Tätä voidaan pitää perusteltuna, jotta saavutettaisiin riittävä yhdenmukaisuus työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapäöomasäännösten kanssa, vaikkakaan eläkesäätiöillä ei tällaista yhtiöiden vakuutusmaksutason kohtuullistamista vastaavaa periaatetta sinänsä olisikaan välttämätöntä edellyttää.

Mikäli toimintapäöoma ylittää ylärajansa, eläkesäätiön olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta toimintapäöoma palautuisi vähitellen takaisin tavoitevyöhykkeelle. Ylärajan ylitys voi kuitenkin johtua myös tilapäisistä sijoitusmarkkinoilla tapahtuvista heilahteluista, kuten osakkeiden arvon muutoksista syntyneistä arvostuseroista. Tällöin ei olisi vakavaraisuuden kannalta tarkoituksenmukaista velvoittaa eläkesäätiötä heti purkamaan toimintapäöomaansa. Siksi ehdotetaan, että tällöin lisävakuutusvastuun kartuttaminen olisi kielletty. Jos toimintapäöoman ylärajan ylityksen arvioidaan kuitenkin muodostuvan pysyväksi, olisi eläkesäätiön järjestettävä toimintansa siten, että ylite kohtuullisessa ajassa poistuisi, ja haettava tarvittaessa ministeriöltä vahvistus uusille laskuperusteille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläkesäätiön toiminnasta niin sanotulla tavoitevyöhykkeellä. Ehdotetussa vakavaraisuusjärjestelmässä eläkesäätiöllä on käytettävissä kaksi eri keinoa vakavaraisuuden hallintaan normaalien sijoitustoiminnan muutosten lisäksi. Ensimmäinen on sijoitustoiminnan ylityksiä alijäämästä lisävakuutusvastuuseen tehtävä siirto. Sijoitustoiminnan yli- tai alijäämällä tarkoitetaan eläkesäätiön sijoitustoiminnan nettotuottojen ja eläkevastuulle edellytettävän tuottovaatimuksen eli laskuperustekorkotuoton erotusta. Eläkesäätiön toinen keskeinen vakavaraisuuden hallinnan keino on kannatusmaksujen käyttö vakavaraisuuden vahvistamiseen. Näiden kahden keinon käyttömahdollisuudet ja -veloitteet olisivat erilaisia riippuen eläkesäätiön vakavaraisuus- asemasta.

Tavoitevyöhykkeellä sijoitustoiminnan ylityksiä alijäämä voitaisiin vapaasti siirtää lisävakuutusvastuuseen. Kyseisestä osuudesta päättää eläkesäätiön hallitus etukäteen vuosittain. Siirroissa tulisi noudattaa sijoitus-

suunnitelman edellyttämää pidemmän aikavälin tavoitteiden mukaista jatkuvuutta. Koska vakavaraisuuden katsotaan tavoitevyöhykkeellä jo olevan riittävällä tasolla, ei kannatusmaksuilla voisi tällöin vapaasti kartuttaa toimintapäöomaa. Kuitenkin esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa toimintapäöoma koostuu suurelta osin epävarmuutta sisältävistä eristä, olisi perusteltua, että eläkesäätiö kuitenkin voisi käyttää kannatusmaksuja lisävakuutusvastuun kartuttamiseen. Myös lisävakuutusvastuun purkaminen eläkesäätiön kannatusmaksutason vakaana pitämiseksi voisi tavoitevyöhykkeellä olla rajoitetusti mahdollista myös muulloin kuin sijoitustoiminnan alijäämätilanteissa. Ministeriö antaisi tavoitevyöhykettä koskevat tarkemmat määräykset.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkesäätiön olisi kartutettava toimintapäöomaansa, jos toimintapäöoma olisi pienempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä. Tätä rajaa voidaan kutsua toimintapäöoman tavoitevyöhykkeen alarajaksi. Toimintapäöoman kartuttamiseksi eläkesäätiöllä olisi velvoite siirtää osa vuotuisesta sijoitustoiminnan ylijäämästä lisävakuutusvastuuseen. Eläkesäätiö voisi kartuttaa toimintapäöomaansa myös kannatusmaksuja keräämällä. Velvoite kartuttaa toimintapäöomaa olisi sitä suurempi, mitä kauempana tavoitevyöhykkeen alarajasta ollaan. Sijoitustoiminnan tappioihin voitaisiin lisävakuutusvastuuta purkaa vastaavalla tavalla siten, että purku olisi sitä rajoitetumpaa, mitä heikompi on eläkesäätiön vakavaraisuustilanne. Lisävakuutusvastuun on kuitenkin pysyttävä vähintään vuosina 1997—1999 tehtävän korkosiirron määrän suuruisena kyseisenä ajanjaksona.

Pykälän 4 momentin mukaan sijoitustoiminnan ylijäämä tulisi kokonaisuudessaan siirtää lisävakuutusvastuuseen ja sijoitusali jäämän peittäminen lisävakuutusvastuusta olisi kokonaan kielletty, jos toimintapäöoma olisi pienempi kuin vakavaraisuusraja. Tällöin eläkesäätiöllä olisi myös velvoite käyttää kannatusmaksuja vakavaraisuuden vahvistamiseen, jollei toimintapäöomaa suhteessa vakavaraisuusrajaan voida muulla tavoin korottaa.

Pykälän 5 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

48 d §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 48 d §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, minkälaisiin toimenpiteisiin

eläkesäätiön tulisi ryhtyä, jos sen vakavaraisuus laskee eräiden toimintapääomamekanismiin kuuluvien rajojen alle. Mekanismin muodostaa uudenlaisen varhaisen varoituksen järjestelmän eli niin sanotun early warning-järjestelmän.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan TEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön, jonka toimintapääoma olisi pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettua vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä eli tavoitevyöhykkeen alaraja, tulisi tehdä suunnitelma, jonka mukaisesti eläkesäätiön vakavaraisuus saadaan lähivuosina takaisin tavoitevyöhykkeelle (hallituksen suunnitelma). Tämä suunnitelma olisi osa eläkesäätiön sijoitussuunnitelmaa ja siinä tulisi ottaa kantaa eläkesäätiön kannatusmaksu- ja sijoituspolitiikkaan. Säännöksen perusteluna ovat eläkesäätiötoiminnan erityispiirteet. Eläkesäätiöllä olisi työeläkevakuutusyhtiöistä poiketen mahdollisuus käyttää kannatusmaksuja vakavaraisuuden vahvistamiseen ja tältä kannatusmaksujen käytöltä olisi edellytettävä suunnitelmallisuutta. Lisäksi eläkesäätiön toimintapääomaan on asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla tarkoitettu sisällyttää erä, jotka poikkeaisivat vastaavista työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomaeristä. Näitä erä olisivat lähinnä eläkesäätiön ulkopuoliseen vakuuteen ja työnantajayrityksen vakavaraisuuteen perustuvat erät.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä eläkesäätiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmasta. Eläkesäätiön hallituksen velvollisuus olisi jatkuvasti seurata vakavaraisuutta ja kun on käynyt ilmeiseksi, että säätiön toimintapääoma olisi pienempi kuin 48 b §:n 1 momentin mukainen vakavaraisuusraja, eläkesäätiön olisi viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi eläkesäätiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Ehdotettua säännöstä vastaa työeläkevakuutusyhtiöllä seuraamus toimintapääoman vähimmäismäärän alittamisesta. Taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelmassa tulisi osoittaa, että kannatusmaksuja lisäämällä tai muulla tavoin eläkesäätiön vakavaraisuus ylittää vuoden tai erityisestä syystä ministeriön luvalla enintään kahden vuoden kuluessa vakavaraisuusrajan. Tällöin eläkesäätiöllä olisi kahden tilikauden kannatusmaksujen avulla mahdollisuus korjata vakavaraisuus vähimmäisvaatimusten yläpuolelle. Eläkesäätiöllä

on käytettävissä myös muita keinoja kuten vakuusjärjestelyt tai sijoitustoiminnan uudelleen suuntaus, jolla voidaan mahdollisesti nopeastikin vaikuttaa toimintapääoman rajoihin. Mikäli suunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä ei saada toteutetuksi, on käynnistettävä eläkesäätiön purkamista ja vakuutustoiminnan luovuttamista koskevat toimet.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan TEL:n mukaisista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön, jonka toimintapääoma olisi pienempi kuin 48 b §:n 2 momentissa tarkoitettu toimintapääoman vähimmäismäärä, olisi viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Suunnitelmassa tulisi osoittaa, millä tavoin eläkesäätiön vakavaraisuus saadaan nousemaan toimintapääoman vähimmäismäärän yläpuolelle kolmen kuukauden aikana. Ministeriö voi erityisen painavista syistä antaa lisäaikaa enintään kolme kuukautta.

Jos eläkesäätiön vakavaraisuuden parantamista koskevat suunnitelmat eivät toteudu, olisi eläkesäätiö voimassa olevan lain 78 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan purettava.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

88 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 ja 6 momentti toimintapääoman huomioon ottamisesta ostettaessa TEL:n mukaisia eläkejä ja muita etuuksia vastaava etuus toisesta vakuutuslaitoksesta. Lisäksi säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus palauttaa selvitystilassa olevan A-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön A-osaston varoja työnantajalle. Nykyinen 5 momentti siirtyy muutettuna 7 momentiksi ja nykyinen 6 momentti siirtyy 8 momentiksi.

Eläkesäätiössä voi vakuutustoiminnan luovuttaminen tulla kysymykseen sekä pakollisesti 78 §:n 1 momentin mukaisessa tilanteessa että vapaaehtoisesti 100 §:n 1 momentin mukaan. Pakollinen eläkesäätiön purkaminen voi aiheuttaa esimerkiksi siitä syystä, ettei uusien vakavaraisuussäännösten mukaisia tervehdyttämistoimenpiteitä saada toteutettua. Vakuutustoimintaa luovutettaessa siirretään eläkevastuuta ja jäljempänä 5 momentissa mainittua toimintapääomaa vastaavat varat vastaanottavaan vakuutuslaitokseen. Sen jälkeen kun kaikki selvitystilasta aiheutuvat kustannukset ja muut mahdolliset velat ja sitoumukset on maksettu, voidaan yli jäävät varat palauttaa työnantajalle.

Pykälään lisättävän uuden 5 momentin mukaan B-eläkesäitiön tai AB-eläkesäitiön B-osaston pakollisessa vakuutustoiminnan luovutuksessa tulisi toiselle eläkelaitokselle siirtyä toimintapääomaa vähintään vakavaraisuusrajaa vastaava määrä. Tätä edellyttävät ehdotetut uudet vakavaraisuussäännökset. Työnantajan maksuvelvollisuus pysyisi voimassa vakavaraisuusrajan asti. Jos maksua ei saataisi perittyä, siirtyisi jäljellä oleva toimintapääoma toiseen vakuutuslaitokseen.

Vapaaehtoisessa purussa toimintapääoma tulisi ennen purkua täydentää vakavaraisuusrajan kaksinkertaiseen määrään asti. Tämän määrän valinta perustuu riittäväksi katsottavaan turvaavuuteen ja kohtuusperiaatteeseen sekä luovuttavan että vastaanottavan vakuutuslaitoksen kannalta. Ensisijaisesti tämä säännös koskee 100 §:n 1 momentin mukaista vapaaehtoista purkamista. Eläkesäitiön 78 §:n 1 momentin mukaisen pakkopurun yhteydessä saatava joissain tilanteissa eläkesäitiön vakavaraisuusasmaa ylittää edellä mainitun vakavaraisuusrajan kaksinkertaisen määrän. Myös tällöin sovellettaisiin edellä mainittuja vapaaehtoista purkua koskevia säännöksiä.

Eläkesäitiöiden toimintapääomaan on tarkoitus sisällyttää sellaisia eriä, joita vakuutustoiminnan luovutuksessa ei sellaisenaan voida siirtää vastaanottavaan vakuutuslaitokseen, vaan ne tulee vastuuta luovutettaessa korvata muulla omaisuudella sosiaali- ja terveysministeriön määräämällä tavalla. Tällaisia eriä ovat vakuudet ja työnantajan vakavaraisuuteen perustuvat toimintapääomaerät.

Eläkesäitiössä vakuutustoiminta voidaan luovuttaa osittain esimerkiksi tietyn työntekijäryhmän osalta. Osittaisessa vakuutustoiminnan luovutuksessa meneteltäisiin vastaavalla tavalla kuin tässä 5 momentissa säädetään. Vakavaraisuusraja laskettaisiin siirrettävän eläkevastuun katteena olevan omaisuuden mukaan.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin selvitystilassa olevan eläkesäitiön varojen palauttamisesta työnantajalle. Jos selvitystilassa olevalle B-eläkesäitiölle tai AB-eläkesäitiön B-osastolle jää varoja sen jälkeen kun vakuutustoiminta on luovutettu 5 momentin mukaisesti ja kun velat on suoritettu ja kaikki muutkin sitoumukset on täytetty, voidaan erotusta vastaavat varat palauttaa työnantajalle.

Voimassa olevan lain 5 momentti muutetaan 7 momentiksi ja sitä ehdotetaan muutet-

tavaksi siten, että selvitystilassa olevan A-eläkesäitiön ja AB-eläkesäitiön A-osaston varoja voitaisiin palauttaa työnantajalle. Jos selvitystilassa olevalle A-eläkesäitiölle tai AB-eläkesäitiön A-osastolle jää varoja sen jälkeen kun sääntöjen mukaiset etuudet on täysimääräisesti turvattu ja kun velat on suoritettu ja kaikki muutkin sitoumukset on täytetty, voidaan erotusta vastaavat varat nykyisestä poiketen myös palauttaa työnantajalle edellyttäen, että siitä on määräys eläkesäitiön säännöissä. Voimassa olevan lain mukaan tämä ei ole mahdollista, vaan varat tulee käyttää edunsaajien hyväksi säätiön säännöissä määrättyllä tavalla. Tämä on käytännössä johtanut eräissä tapauksissa ylisuuriin eläkkeisiin. Kuitenkin toimintansa aikana eläkesäitiö on voinut palauttaa ylikatetta työnantajalle 45 §:n mukaan.

100 §. Pykälän 1 momenttiin lisätään viittaus 88 §:n 5 momentin mukaiseen toimintapääoman siirtämiseen vapaaehtoisen vakuutustoiminnan luovuttamisen yhteydessä.

116 §. Pykälään lisättäisiin uusi 5 kohta, jonka mukaan eläkesäitiön säännöissä on mainittava työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää noudattavan B-eläkesäitiön tai AB-eläkesäitiön B-osaston työnantajien velvoitteista, jos joku työnantajista ei kykene täyttämään velvollisuuksiaan eläkesäitiötä kohtaan. Työnantajakohtaista järjestelmää noudattavan eläkesäitiön on otettava huomioon säännökset eroavan tai erotetun työnantajan toimintapääomaa koskevista 48 b ja 48 c §:n mukaisista velvoitteista vakuutustoimintaa luovutettaessa. Jos eroava tai erotettu työnantaja ei täytä vakuutustoiminnan siirrolle 88 §:n 5 ja 6 momentissa asetettuja vaatimuksia, on säännöissä määrättävä siitä, miten muut eläkesäitiön työnantajat täyttävät nämä velvoitteet.

Pykälään lisättävän 6 kohdan mukaan taasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavan eläkesäitiön säännöissä olisi määrättävä, miten työnantajien osuus ylikatteesta laskettaisiin. Osuus voisi määräytyä esimerkiksi työnantajien eläkevastuiden tai näiden palkkasummien suhteessa. Säännöissä olisi myös määrättävä, miten ylikatetta siirrettäisiin sellaisessa eläkesäitiössä, jonka osastoissa ei ole samat työnantajat. Kaikkien eläkesäitiön työnantajien olisi annettava kirjallinen suostumuksensa sääntöjen muuttamiseen.

119 §. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti toimintapääomaa koskevista säännöksistä työnantajakohtaista kirjanpitojärjestel-

mää noudattavassa B-eläkesäätiössä ja AB-eläkesäätiön B-osastossa. Työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää noudattavassa yhteiseläkesäätiössä omaisuus, siitä saatava tuotto ja eläkevastuu pidetään kunkin työnantajan osalta erillään. Koska omaisuutta ja siitä seuraavia riskejä käsitellään erikseen kunkin työnantajan osalta, ovat toimintapääomaa koskevat vaatimuksetkin työnantajakohtaisia. Tasaavassa kirjanpitojärjestelmässä omaisuutta ei jaeta työnantajakohtaisesti, joten toimintapääomaa käsitellään koko eläkesäätiön tasolla. Mitä 48 d §:ssä säädetään ministeriölle toimitettavista suunnitelmista, noudatetaan kirjanpitojärjestelmästä riippumatta eläkesäätiökohtaisesti.

120 §. Pykälään otettaisiin säännökset ylikatteen siirtämisestä AB-eläkesäätiön osastolta toiselle ja ylikatteen palauttamisesta työnantajalle sellaisesta osastosta ja eläkesäätiöstä, joka noudattaa tasaavaa järjestelmää.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavan eläkesäätiön on tehtävä sääntöihinsä määräys siitä, miten kunkin työnantajan osuus ylikatteesta laskeaan. Osuus voitaisiin laskea esimerkiksi eläkevastuiden tai palkkasummien suhteessa. Voimassa olevan lain 1 momentin mukaan ylikatteen siirto tasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavalta A- tai B-osastolta toiselle osastolle on kielletty. Voimassa olevan lain 2 momentin mukaan on kuitenkin sallittua tasaavaa järjestelmää noudattavan A-yhteiseläkesäätiön ylikatteen palauttaminen työnantajille edellyttäen, että kaikki työnantajat samanaikaisesti käyttävät tämän mahdollisuuden hyväksi. Ei ole perusteltua kieltää ylikatteen siirtämistä saman työnantajan osalta A-osastolta B-osastolle, jos on sallittua siirtää se A-eläkesäätiöstä työnantajalle.

Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin vastaavat muutokset kuin edellä 1 momenttiin. Muutokset koskevat ylikatteen palauttamista työnantajalle tasaavaa järjestelmää noudattavasta eläkesäätiöstä.

Pykälään otettaisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin ylikatteen siirtämisestä osastolta toiselle sellaisessa AB-yhteiseläkesäätiössä, jonka osastoissa ei ole samat työnantajat. Sen lisäksi, että tasaavassa järjestelmässä edellytetään kaikkien työnantajien käyttävän samanaikaisesti siirtomahdollisuutta, tulisi yleensä edellyttää, että samat työnantajat ovat kummassakin osastossa. Jollei näin ole,

tulisi eläkesäätiön sääntöihin ottaa edellä 116 §:ssä mainitut määräykset ylikatteen siirtämisestä. Tällaiselle sääntömuutokselle olisi saatava kaikkien työnantajien suostumukset. Eläkesäätiöön myöhemmin liittyvät työnantajat hyväksyvät liittyessään samalla eläkesäätiön säännöt.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat määräykset pykälän soveltamisesta.

121 §. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin toimintapääoman vähimmäismäärästä siirrettäessä varoja työnantajien kesken. Siirrettäessä varoja työnantajalta toiselle B-yhteiseläkesäätiössä ja AB-yhteiseläkesäätiön B-osastossa edellytettäisiin, että siirtävän työnantajan toimintapääoma on vähintään 48 c §:n 2 momentin mukaisesti vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998 kuitenkin siten, että 43, 45 ja 48 a § sekä 48 c §:n 1 momentti ja pykälän lisävakuutusvastuun kartuttamista sijoitustoiminnan ylijäämällä koskevat säännökset sekä 120 § tulisivat voimaan 31 päivänä joulukuuta 1997. Eläkesäätiöiden eläkevastuun katetta koskevien säännösten siirtymäajat huomioon ottaen ehdotetaan, että toimintapääoman vakavaraisuusrajaa ja vähimmäismäärää koskevat säännökset tulisivat voimaan kahdeksan vuoden aikana siten, että vaatimuksista täyttyy yksi kahdeksasosa 1 päivänä tammikuuta 1998, kaksi kahdeksasosaa 1 päivänä tammikuuta 1999 ja vastaavasti menetettäisiin seuraavina vuosina siten, että vaatimukset olisivat täysimääräisinä voimassa vuonna 2005.

Tavoitevyöhykkeen alarajaa koskevat säännökset tulisivat voimaan siten, että toimintapääoman kaksinkertaiselle määrälle annettaisiin kahden vuoden siirtymäaika, jolloin puolet rajasta tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998, ja kolme neljäsosaa 1 päivänä tammikuuta 1999 ja koko määrä 1 päivänä tammikuuta 2000. Tällä menettelyllä välttyään voimaantulovaiheessa hallituksen suunnitelman edellyttämiseltä, mikäli siirtymäaikana eläkesäätiön vakavaraisuus saataisiin tavoitevyöhykkeelle.

Vakavaraisuussäännösten voimaantulovaiheessa vuosina 1998—2005 sosiaali- ja terveysministeriö antaisi määräykset toimintapääoman siirtämisestä ja palauttamisesta. Määräyksissä muun muassa rajoitettaisiin

vuosina 1997—1999 TEL-järjestelmän korsiirrolla kartutetun TEL:n muuttamisesta annetun lain (1293/1996) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisen toimintapääomaerän käyttämistä muuhun tarkoitukseen

kuin eläkelaitoksen toimintapääoman vahvistamiseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eläkesäätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1995 annetun eläkesäätiölain (1774/1995) 6 §:n 3 momentti, 9 §:n 16 ja 17 kohta, 6 luvun otsikko, 43 §:n 2 momentti, 45 §:n 4 momentti, 48 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 88 §:n 5 momentti, 100 §:n 1 momentti, 116 §:n 3 ja 4 kohta sekä 120 §,

sellaisena kuin niistä on 43 §:n 2 momentti laissa 1297/1996, sekä

lisätään 9 §:ään uusi 18 kohta, 45 §:ään uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti ja nykyinen 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, lakiin uusi 48 a—48 d §, 88 §:ään uusi 5 ja 6 momentti, jolloin muutettu 5 momentti ja nykyinen 6 momentti siirtyvät 7 ja 8 momentiksi, 116 §:ään uusi 5 ja 6 kohta, 119 §:ään uusi 2 momentti sekä 121 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

6 §

Jos A- tai B- osaston 46 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisen varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä kattavan 46 ja 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan siirtää toisen osaston eläkevastuun katteeksi. Varojen siirto B-osastolta edellyttää kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön suostumusta. Siirron seurauksena sille osastolle, jolta varoja siirretään, ei saa jäädä vastuuvajasta. Siirrettäessä varoja B-osastosta edellytetään kuitenkin, että toimintapääoma on 48 c §:n 2 momentin mukaisesti vähintään vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä siirron jälkeen.

9 §

Eläkesäätiön säännöissä on mainittava:

16) miten päätös sääntöjen muuttamisesta on tehtävä;

17) miten eläkesäätiön omaisuus on jaet-

tava eläkesäätiötä purettaessa; sekä

18) kannatusmaksun viivästymisestä johtuvat seuraamukset ja toimenpiteet sekä kannatusmaksujen suorittamisajankohdat, jos B-eläkesäätiössä tai AB-eläkesäätiön B-osastossa kannatusmaksuja suoritetaan eläkesäätiölle useammin kuin 45 §:ssä säädetään.

6 luku

Eläkevastuu ja sen kattaminen sekä toimintapääoma

43 §

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista;

2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetken mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista;

3) työntekijäin eläkelain mukaisen toiminnan edellyttämän vakavaraisuuden ylläpitoon tarkoitettua lisävakuutusvastuusta, jota voidaan käyttää sijoitustoiminnan tappion peittämiseen sekä kannatusmaksujen alentamiseen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää; sekä

4) vapaaehtoisten lisäeläkkeiden ja muiden etuuksien tulevista korotuksista aiheutuvasta vastuusta (*indeksikorotusvastuu*), jota saa käyttää tulevien korotusten lisäksi ainoastaan laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuneen eläkevastuun kasvun peittämiseen.

45 §

Jos B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääoma ylittää 48 c §:n 1 momentin mukaisen vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän, voidaan ylite mainitussa pykälässä säädetyin edellytyksin ja sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle. AB-eläkesäätiössä palautuksen edellytyksenä on, että A-osaston eläkevastuu on katettu 47 §:n mukaisesti.

Jos A-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön A-osaston 46 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä pysyvästi kattavan 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle. Ylikatetta arvioidessa ministeriö voi kuitenkin määrätä, että tiettyjen katteeseen kuuluvien varojen arvo lasketaan käyvästä arvosta poikkeavasti. Palautuksen seurauksena ei A-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön A-osastolle saa jäädä vastuuvajausta. AB-eläkesäätiössä palautuksen edellytyksenä on, että AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääoma ylittää 48 c §:n 1 momentin mukaisen vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän.

48 §

B- ja AB- eläkesäätiön on työnantajan asettamalla vakuudella tai sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä muulla tavalla turvattava kannatusmaksujen suorittaminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun vakuuden (*kannatusmaksuvakuus*) on oltava 46 §:ssä tarkoitettuja katekelpoisia varoja ja si-

toumuksia. Kannatusmaksuvakuuden vähimmäismäärä on neljä kahdestoistaosaa eläkesäätiön vuoden vastuunomista, kuitenkin vähintään 500 000 markkaa ja enintään 15 prosenttia eläkesäätiön eläkevastuun määräästä. Vuoden vastuunomilla tarkoitetaan eläkkeistä tilivuonna aiheutuvien suoritusten ja eläkevastuun muutoksen yhteismäärää. Jos eläkesäätiön säännöissä määrätään kannatusmaksuja suoritettavaksi useammin kuin kolmannesvuosittain, kannatusmaksuvakuuden vähimmäismäärää pienennetään maksuvälin muutosta vastaavasti.

Eläkesäätiön toiminnan aikana on edellä tässä pykälässä tarkoitettu vakuus sen asettajan vaatimuksesta palautettava siltä osin kuin se kulloinkin ylittää vakuudelle 2 tai 3 momentissa säädetyin vähimmäismäärän, jollei vakuutta ole luettu osaksi eläkesäätiön toimintapääomaa.

48 a §

B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla työntekijäin eläkelain mukaisen toiminnan varat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset ja vakuudet ylittävät sanotusta vakuutustoiminnasta johtuvat velat ja muut näihin rinnastettavat sitoumukset. Eläkevastuun määrää laskettaessa ei oteta huomioon 43 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua lisävakuutusvastuuta. Toimintapääomaan luettavista eristä säädetään tarkemmin asetuksella. Eläkesäätiön varat, velat ja sitoumukset määritellään ja arvioidaan niiden luonne huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

48 b §

Työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön vakavaraisuusraja määritellään riskiteoreettisesti vastaamaan yhden vuoden toimintapääoman tarvetta huomioon ottaen sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusrajan laske- misesta ja siihen luettavista eristä säädetään tarkemmin asetuksella.

Toimintapääoman vähimmäismäärä on yksi kolmasosa vakavaraisuusrajasta, kuitenkin vähintään 1 prosentti eläkesäätiön 43 §:n 2 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua eläkevastuusta. Toimintapääoman vähimmäismäärään luettavista eristä säädetään asetuksella.

48 c §

Jos toimintapääoma on suurempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettun vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä, siirtoa 43 §:n 2 momentin 3 kohdan lisävakuutusvastuuseen ei saa tehdä. Jos toimintapääoman rajan ylityksen voidaan katsoa olevan luonteeltaan pysyvä, eläkesäätiön on järjestettävä toimintansa siten, että toimintapääoman määrä laskee alle edellä määritellyn rajan ottaen huomioon, mitä asetuksella säädetään toimintapääomaan luettavista eristä.

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettun vakavaraisuusrajan nelinkertainen määrä mutta suurempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, eläkesäätiö voi siirtää sijoitustoiminnan ylijäämän tai osan siitä lisävakuutusvastuuseen tai purkaa sitä sijoitustoiminnan alijäämän peittämiseksi. Lisäksi lisävakuutusvastuuta voidaan kartuttaa ja purkaa kannatusmaksuilla rajoitetusti siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

Jos toimintapääoma on suurempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, eläkesäätiön on kartutettava lisävakuutusvastuutaan sijoitustoiminnan ylijäämällä. Eläkesäätiö voi käyttää lisävakuutusvastuuta rajoitetusti sijoitustoiminnan alijäämän peittämiseen. Lisävakuutusvastuuta voidaan kartuttaa myös korottamalla kannatusmaksuja.

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja, sijoitustoiminnan ylijäämä on siirrettävä kokonaan lisävakuutusvastuuseen eikä sijoitustoiminnan alijäämää saa peittää lisävakuutusvastuusta. Jos toimintapääoma ei ole vähintään vakavaraisuusrajan suuruinen eikä eläkesäätiön vakavaraisuusasemaa voida muulla tavoin vahvistaa, lisävakuutusvastuuta on kartutettava kannatusmaksuilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemat määräykset tämän pykälän soveltamiseksi.

48 d §

Jos B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentin mukaisen vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, on eläkesäätiön hallituksen tehtävä suunnitelma eläkesäätiön vakavaraisuuden vahvistamiseksi (*hallituksen*

suunnitelma).

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa määritelty vakavaraisuusraja, eläkesäätiön on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi eläkesäätiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Tervehdyttämissuunnitelmassa on osoitettava, että kannatusmaksuja lisäämällä tai muulla tavoin eläkesäätiön toimintapääoma ylittää vuoden tai erityisistä syistä ministeriön luvalla enintään kahden vuoden kuluessa vakavaraisuusrajan.

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 2 momentin mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, eläkesäätiön on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Rahoitussuunnitelmassa on osoitettava, että kannatusmaksuja lisäämällä tai muulla tavoin eläkesäätiön toimintapääoma ylittää kolmen kuukauden kuluessa toimintapääoman vähimmäismäärän. Jos rahoitussuunnitelman mukaisia toimenpiteitä ei sanotussa ajassa ole saatu toteutetuiksi, ministeriö voi erityisen painavista syistä jatkaa aikaa enintään kolmella kuukaudella.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemat määräykset tämän pykälän soveltamiseksi.

88 §

Ostettaessa B-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön B-osastolle 78 §:n 1 momentissa tarkoitettua tilanteessa työntekijäin eläkelain mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia vastaava etuus 1 momentissa tarkoitettua vakuutuslaitoksesta 48 a §:ssä tarkoitettua toimintapääomaa on siirrettävä vähintään 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettua vakavaraisuusrajaa vastaava määrä, kuitenkin enintään vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää. Ostettaessa etuus 100 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimintapääomaa on siirrettävä vastaavasti vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää. Samoin menetellään vakuutustoiminnan osittaisen luovuttamisen yhteydessä.

Jos selvitystilassa olevalle B-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön B-osastolle jää varoja sen jälkeen, kun vakuutustoiminta on luovu-

tettu, velat suoritettu ja kaikki muutkin sitoumukset täytetty, voidaan erotusta vastaavat varat palauttaa työnantajalle.

Jos selvitystilassa olevalla A-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön A-osastolle jää varoja sen jälkeen, kun vakuutustoiminta on luovutettu, velat suoritettu ja kaikki muutkin sitoumukset täytetty, voidaan nämä varat palauttaa työnantajalle tai käyttää eläkkeen ja muiden etuuksien saajien sekä toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden etuuk-
sien turvaamiseen tai eläkesäätiön säännöissä määrätyllä muulla tavalla.

100 §

Eläkesäätiö (*sulautuva eläkesäätiö*) voi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen eläkesäätiöön (*vastaanottava eläkesäätiö*) siten, että sulautuvan eläkesäätiön vakuutus-
toiminta, joka käsittää eläkevastuun, muut velat ja varat, siirtyy ilman selvitysmenettelyä vastaanottavalle eläkesäätiölle. Eläkesäätiö (*luovuttava eläkesäätiö*) voi niin ikään luovuttaa ministeriön suostumuksella vakuutustoimintansa toiselle eläkesäätiölle, vakuutuskassalain (1164/1992) mukaiselle eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle (*vastaanot-
tava vakuutuslaitos*), jolloin on otettava huomioon, mitä 88 §:n 5 momentissa säädetään toimintapääoman siirtämisestä.

116 §

Sen lisäksi, mitä 9 §:ssä säädetään, on yhteiseläkesäätiön säännöissä mainittava:

3) miten vapaaehtoisia lisäetuksia myöntävän eläkesäätiön kirjanpidossa kirjataan eläkevastuu sellaisen toimintapiiriin kuuluvan henkilön osalta, joka on ollut useamman eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palveluksessa;

4) milloin työnantajan on erottava tai tul-
tava erotetuksi eläkesäätiöstä sekä eroavan tai erotetun työnantajan velvollisuudet eläkesäätiötä kohtaan;

5) miten muut työnantajat vastaavat eroavan tai erotettavan työnantajan toimintapääomaa koskevista velvoitteista, jos eroava tai erotettava työnantaja on maksukyvytön; sekä

6) miten työnantajien osuus 45 §:ssä tarkoitetusta ylikatteesta lasketaan tasaavaa järjestelmää noudattavassa osastossa ja miten ylikatetta siirretään osastojen välillä, jos niissä on eri työnantajat.

119 §

Mitä 48 b ja 48 c §:ssä säädetään toimintapääoman vähimmäismäärästä, vakavaraisuusrajasta ja siirrosta lisävakuutusvastuuseen, noudatetaan työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää noudattavassa yhteiseläkesäätiössä työnantajakohtaisesti. Mitä 48 d §:ssä säädetään ministeriölle toimitettavista suunnitelmista, noudatetaan kirjanpitojärjestelmästä riippumatta eläkesäätiökohtaisesti.

120 §

Mitä 6 §:n 3 momentissa säädetään ylikatteen tai sen osan siirrosta A- tai B-osastosta, sovelletaan yhteiseläkesäätiössä työnantaja-
kohtaisesti. Jos kuitenkin yhteiseläkesäätiö noudattaa A- tai B-osastonsa osalta tasaavaa kirjanpitojärjestelmää, ylikate tai sen osa siirretään työnantajille siten kuin eläkesäätiön säännöissä määrätään.

Mitä eläkesäätiön varojen palauttamisesta työnantajalle säädetään 45 §:n 4 ja 5 momentissa, sovelletaan työnantajakohtaisesti sellaisessa yhteiseläkesäätiössä, joka noudattaa työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää. Tasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavassa yhteiseläkesäätiössä varat palautetaan työnantajille siten kuin eläkesäätiön säännöissä määrätään.

Jos samat työnantajat eivät kuulu AB-yhteiseläkesäätiössä sekä A- että B-osastoon, on eläkesäätiön säännöissä määrättävä, miten ylikatetta siirretään osastolta toiselle. Tätä tarkoittavan sääntömuutoksen hyväksyminen edellyttää, että eläkesäätiön työnantajat antavat suostumuksensa sääntömuutokselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

121 §

Siirrettäessä varoja työnantajalta toiselle B-yhteiseläkesäätiössä ja AB-yhteiseläkesäätiön B-osastossa edellytetään, että siirtävän työnantajan osuus eläkesäätiön toimintapääomasta ylittää siirron jälkeen 48 c §:n 2 momentin mukaisesti vakavaraisuusrajan kaksinkertaisen määrän.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 1998. Lain 43, 45 ja 48 a § sekä 48 c §:n 1 momentti sekä 120 § tulevat kui-

tenkin voimaan 31 päivänä joulukuuta 1997. Lain 48 c §:n 2—4 momenttia lisävakuutusvastuun kartuttamisen osalta sovelletaan kuitenkin 31 päivästä joulukuuta 1997.

Sen estämättä, mitä tämän lain 48 b §:ssä säädetään, ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-osaston vakavaraisuusraja ja toimintapääoman vähimmäismäärä ovat vuonna 1998 yksi kahdeksasosa ja vuonna 1999 kaksi kahdeksasosaa 48 b §:n mukaisesta vakavaraisuusraja ja toimintapääoman vähimmäismäärästä. Vastaavasti seuraavina vuosina vakavaraisuusraja ja toimintapääoman vähimmäismäärä ovat kuluneiden kalenterivuosien osoittama määrä kahdeksasosa 48 b §:n mukaisesta vakavaraisuusraja ja

toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Sen estämättä, mitä 48 c §:n 2 momentissa säädetään, vakavaraisuusrajan kaksinkertaista määrää vastaava raja on kuitenkin vuonna 1998 puolet täydestä määrästään ja vuonna 1999 kolme neljäsosaa täydestä määrästään.

Sen estämättä, mitä tämän lain 6, 45, 88, 100 ja 120 §:ssä säädetään toimintapääoman siirtämisestä ja palauttamisesta, vuosina 1998—2005 on kuitenkin noudatettava, mitä sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Ennen tämän lain voimaantuloa sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä oleviin vakuustoitiminnan luovuttamista koskeviin hakemuksiin sovelletaan kuitenkin edelleen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Laki

eläkesäätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1995 annetun eläkesäätiölain (1774/1995) 6 §:n 3 momentti, 9 §:n 16 ja 17 kohta, 6 luvun otsikko, 43 §:n 2 momentti, 45 §:n 4 momentti, 48 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 88 §:n 5 momentti, 100 §:n 1 momentti, 116 §:n 3 ja 4 kohta sekä 120 §,

sellaisena kuin niistä on 43 §:n 2 momentti laissa 1297/1996, sekä *lisätään* 9 §:ään uusi 18 kohta, 45 §:ään uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti ja nykyinen 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, lakiin uusi 48 a—48 d §, 88 §:ään uusi 5 ja 6 momentti, jolloin muutettu 5 momentti ja nykyinen 6 momentti siirtyvät 7 ja 8 momentiksi, 116 §:ään uusi 5 ja 6 kohta, 119 §:ään uusi 2 momentti sekä 121 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Mikäli A- tai B- osaston 46 §:n ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä kattavan 46 ja 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan siirtää toisen osaston eläkevastuun katteeksi. Siirron seurauksena sille osastolle, jolta varoja siirretään, ei saa jäädä vastuuvajausta.

Jos A- tai B- osaston 46 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä kattavan 46 ja 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän kyseisen osaston eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan siirtää toisen osaston eläkevastuun katteeksi. *Varojen siirto B-osastolta edellyttää kuitenkin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön suostumusta.* Siirron seurauksena sille osastolle, jolta varoja siirretään, ei saa jäädä vastuuvajausta. *Siirrettäessä varoja B-osastosta edellytetään kuitenkin, että toimintapääoma on 48 c §:n 2 momentin mukaisesti vähintään vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä siirron jälkeen.*

9 §

Eläkesäätiön säännöissä on mainittava:

16) miten päätös sääntöjen muuttamisesta on tehtävä; sekä

17) miten eläkesäätiön omaisuus on jaettava eläkesäätiötä purettaessa.

16) miten päätös sääntöjen muuttamisesta on tehtävä;

17) miten eläkesäätiön omaisuus on jaettava eläkesäätiötä purettaessa; sekä

18) *kannatusmaksun viivästymisestä johtuvat seuraamukset ja toimenpiteet sekä kannatusmaksujen suorittamisajankohdat, jos B-eläkesäätiössä tai AB-eläkesäätiön B-osas-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tossa kannatusmaksuja suoritetaan eläkesäätiölle useammin kuin 45 §:ssä säädetään.

6 luku

6 luku

Eläkevastuu ja sen kattaminen

Eläkevastuu ja sen kattaminen sekä toimintapääoma

43 §

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista;

2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetkeen mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista; *sekä*

3) siitä määrästä, joka työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (1293/1996) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti on siirretty eläkesäätiön vastuulle.

Eläkevastuu lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaisesti:

1) ennen tilinpäätöshetkeä alkaneista eläkkeistä ja muista etuuksista;

2) eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista siltä osin kuin eläkkeen tai muun etuuden on katsottava karttuneen tilinpäätöshetkeen mennessä sekä eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluneiden henkilöiden vastaisista eläkkeistä ja muista etuuksista;

3) *työntekijän eläkelain mukaisen toiminnan edellyttämän vakavaraisuuden ylläpitoon tarkoitettusta lisävakuutusvastuusta, jota voidaan käyttää sijoitustoiminnan tappion peittämiseen sekä kannatusmaksujen alentamiseen siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää; sekä*

4) *vapaaehtoisten lisäeläkkeiden ja muiden etuuksien tulevista korotuksista aiheutuvasta vastuusta (indeksikorotusvastuu), jota saa käyttää tulevien korotusten lisäksi ainoastaan laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuneen eläkevastuun kasvun peittämiseen.*

45 §

Jos B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääoma ylittää 48 c §:n 1 momentin mukaisen vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän, voidaan ylite mainitussa pykälässä säädetyin edellytyksin ja sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle. AB-eläkesäätiössä palautuksen edellytyksenä on, että A-osaston eläkevastuu on katettu 47 §:n mukaisesti.

Jos A-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön A-osaston 46 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä pysyvästi kattavan 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän eläkesäätiön eläkevastuun

Mikäli A-eläkesäätiön 46 §:n ja sen nojalla annettujen säästösten ja määräysten mukaisten varojen arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä pysyvästi kattavan 47 §:n mukaisesti vastuun määrän ja varojen kokonaisuudessaan ylittävän eläkesäätiön eläkevastuun

Voimassa oleva laki

ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle. Ylikatetta arvioitaessa ministeriö voi kuitenkin määrätä, että tiettyjen katteeseen kuuluvien varojen arvo lasketaan käyvästä arvosta poikkeavasti. Palautuksen seurauksena ei eläkesäätiölle saa jäädä vastuuvajausta.

Ehdotus

vän eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen määrän, erotusta vastaavat varat saadaan sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella palauttaa työnantajalle. Ylikatetta arvioitaessa ministeriö voi kuitenkin määrätä, että tiettyjen katteeseen kuuluvien varojen arvo lasketaan käyvästä arvosta poikkeavasti. Palautuksen seurauksena ei *A-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön A-osastolle* saa jäädä vastuuvajausta. *AB-eläkesäätiössä palautuksen edellytyksenä on, että AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääoma ylittää 48 c §:n 1 momentin mukaisen vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän.*

48 §

B- ja AB- eläkesäätiön on työnantajan asettamalla vakuudella tai sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä muulla tavalla järjestettävä työntekijään eläkelain vähimmäisehtojen mukainen toimintansa siten, että syntyy vakuutettuja etuja turvaaja suhde eläkesäätiön sitoumusten ja vastuukyvyn välille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun vakuuden on oltava 46 §:ssä tarkoitettuja katekelpoisia varoja ja sitoumuksia. Vakuuden määrä on neljä kahdestoista osaa eläkesäätiön vuoden vastuumenoista, kuitenkin vähintään 500 000 markkaa ja enintään 15 prosenttia eläkesäätiön eläkevastuun määrästä. Vuoden vastuumenoilla tarkoitetaan eläkkeistä tilivuonna aiheutuneiden suoritusten ja eläkevastuun muutoksen yhteismäärää.

48 §

B- ja AB- eläkesäätiön on työnantajan asettamalla vakuudella tai sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä muulla tavalla turvattava kannatusmaksujen suorittaminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun vakuuden (kannatusmaksuvakuus) on oltava 46 §:ssä tarkoitettuja katekelpoisia varoja ja sitoumuksia. Kannatusmaksuvakuuden vähimmäismäärä on neljä kahdestoistaosaa eläkesäätiön vuoden vastuumenoista, kuitenkin vähintään 500 000 markkaa ja enintään 15 prosenttia eläkesäätiön eläkevastuun määrästä. Vuoden vastuumenoilla tarkoitetaan eläkkeistä tilivuonna aiheutuvien suoritusten ja eläkevastuun muutoksen yhteismäärää. Jos eläkesäätiön säännöissä määrätään kannatusmaksuja suoritettavaksi useammin kuin kolmannesvuosittain, kannatusmaksuvakuuden vähimmäismäärää pienennetään maksuvälin muutosta vastaavasti.

Eläkesäätiön toiminnan aikana on edellä tässä pykälässä tarkoitettu vakuus sen asettajan vaatimuksesta palautettava siltä osin kuin se kulloinkin ylittää vakuudelle 2 tai 3 momentissa säädetyn vähimmäismäärän.

Eläkesäätiön toiminnan aikana on edellä tässä pykälässä tarkoitettu vakuus sen asettajan vaatimuksesta palautettava siltä osin kuin se kulloinkin ylittää vakuudelle 2 tai 3 momentissa säädetyn vähimmäismäärän, jollei vakuutta ole luettu osaksi eläkesäätiön toimintapääomaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 a §

B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-osaston toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla työntekijäin eläkelain mukaisen toiminnan varat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset ja vakuudet ylittävät sanotusta vakuutustoiminnasta johtuvat velat ja muut näihin rinnastettavat sitoumukset. Eläkevastuun määrää laskettaessa ei oteta huomioon 43 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua lisävakuutusvastuuta. Toimintapääomaan luettavista eristä säädetään tarkemmin asetuksella. Eläkesäätiön varat, velat ja sitoumukset määritellään ja arvioidaan niiden luonne huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

48 b §

Työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön vakavaraisuusraja määritellään riskiteoreettisesti vastaamaan yhden vuoden toimintapääoman tarvetta huomioon ottaen sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin. Vakavaraisuusrajan laske- misesta ja siihen luettavista eristä säädetään tarkemmin asetuksella.

Toimintapääoman vähimmäismäärä on yksi kolmasosa vakavaraisuusrajasta, kuitenkin vähintään 1 prosentti eläkesäätiön 43 §:n 2 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua eläke- vastuusta. Toimintapääoman vähimmäismää- rään luettavista eristä säädetään asetuksella.

48 c §

Jos toimintapääoma on suurempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettun vakava- raisuusrajan nelinkertainen määrä, siirtoa 43 §:n 2 momentin 3 kohdan lisävakuutus- vastuuseen ei saa tehdä. Jos toimintapää- oman rajan ylityksen voidaan katsoa olevan luonteeltaan pysyvä, eläkesäätiön on järjes- tettävä toimintansa siten, että toi- mintapääoman määrä laskee alle edellä mää- ritellyn rajan ottaen huomioon, mitä asetuk- sessa säädetään toimintapääomaan luettavista eristä.

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettun vakava- raisuusrajan nelinkertainen määrä mutta suurempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, eläkesäätiö voi siirtää sijoitustoiminnan ylijäämän tai osan siitä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lisävakuutusvastuuseen tai purkaa sitä sijoitustoiminnan alijäämän peittämiseksi. Lisäksi lisävakuutusvastuuta voidaan kartuttaa ja purkaa kannatusmaksuilla rajoitetusti siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää.

Jos toimintapääoma on suurempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja mutta pienempi kuin vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, eläkesäätiön on kartutettava lisävakuutusvastuutaan sijoitustoiminnan ylijäämällä. Eläkesäätiö voi käyttää lisävakuutusvastuuta rajoitetusti sijoitustoiminnan alijäämän peittämiseen. Lisävakuutusvastuuta voidaan kartuttaa myös korottamalla kannatusmaksuja.

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettu vakavaraisuusraja, sijoitustoiminnan ylijäämä on siirrettävä kokonaan lisävakuutusvastuuseen eikä sijoitustoiminnan alijäämää saa peittää lisävakuutusvastuusta. Jos toimintapääoma ei ole vakavaraisuusrajan suuruinen eikä eläkesäätiön vakavaraisuusasemaa voida muulla tavoin vahvistaa, lisävakuutusvastuuta on kartutettava kannatusmaksuilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

48 d §

Jos B-eläkesäätiön tai AB-eläkesäätiön toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentin mukaisen vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä, on eläkesäätiön hallituksen tehtävä suunnitelma eläkesäätiön vakavaraisuuden vahvistamiseksi (hallituksen suunnitelma).

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 1 momentissa määritelty vakavaraisuusraja, eläkesäätiön on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysministeriön hyväksyttäväksi eläkesäätiön taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Tervehdyttämissuunnitelmassa on osoitettava, että kannatusmaksuja lisäämällä tai muulla tavoin eläkesäätiön toimintapääoma ylittää vuoden tai erityisistä syistä ministeriön luvalla enintään kahden vuoden kuluessa vakavaraisuusrajan.

Jos toimintapääoma on pienempi kuin 48 b §:n 2 momentin mukainen toimintapääoman vähimmäismäärä, eläkesäätiön on viipymättä toimitettava sosiaali- ja terveysmi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nisteriön hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma. Rahoitussuunnitelmassa on osoitettava, että kannatusmaksuja liisäämällä tai muulla tavoin eläkesäätiön toimintapääoma ylittää kolmen kuukauden kuluessa toimintapääoman vähimmäismäärän. Jos rahoitussuunnitelman mukaisia toimenpiteitä ei sanotussa ajassa ole saatu toteutetuiksi, ministeriö voi erityisen painavista syistä jatkaa aikaa enintään kolmella kuukaudella.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

88 §

Ostettaessa B-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön B-osastolle 78 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa työntekijäin eläkelain mukaisia eläkkeitä ja muita etuuksia vastaava etuus 1 momentissa tarkoitettua vakuutuslaitoksesta, 48 a §:ssä tarkoitettua toimintapääomaa on siirrettävä vähintään 48 b §:n 1 momentissa tarkoitettua vakavaraisuusrajaa vastaava määrä kuitenkin enintään vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää. Ostettaessa etuus 100 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimintapääomaa on siirrettävä vastavasti vakavaraisuusrajan kaksinkertainen määrä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö tarkemmin määrää. Samoin menetellään vakuutustoiminnan osittaisen luovuttamisen yhteydessä.

Jos selvitystilassa olevalle B-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön B-osastolle jää varoja sen jälkeen, kun vakuutustoiminta on luovutettu, velat suoritettu ja kaikki muutkin sitoumukset täytetty, voidaan erotusta vastavat varat palauttaa työnantajalle.

Jos selvitystilassa olevalle A-eläkesäätiölle tai AB-eläkesäätiön A-osastolle jää varoja sen jälkeen, kun vakuutustoiminta on luovutettu ja velat on suoritettu ja kaikki muutkin sitoumukset on täytetty, voidaan nämä varat palauttaa työnantajalle tai käyttää eläkkeen ja muiden etuuksien saajien sekä toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden etuuksien turvaamiseen tai eläkesäätiön säännöissä määrättyllä muulla tavalla.

Jos eläkesäätiölle jää varoja sen jälkeen kun se on suorittanut velkansa ja täyttänyt kaikki muutkin sitoumuksensa, käytetään varat eläkkeen ja muiden etuuksien saajien sekä toimintapiiriin kuuluvien ja kuuluneiden henkilöiden etuuksien turvaamiseen säätiön säännöissä määrättyllä tavalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

100 §

Eläkesäätiö (*sulautuva eläkesäätiö*) voi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen eläkesäätiöön (*vastaanottava eläkesäätiö*) siten, että sulautuvan eläkesäätiön vakuutus-toiminta, joka käsittää eläkevastuun, muut velat ja varat, siirtyvät ilman selvitysmenettelyä vastaanottavalle eläkesäätiölle. Eläkesäätiö (*luovuttava eläkesäätiö*) voi niin ikään luovuttaa ministeriön suostumuksella vakuutustoimintansa toiselle eläkesäätiölle, vakuutuskassalain (1164/92) mukaiselle eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle (*vastaanottava vakuutuslaitos*).

100 §

Eläkesäätiö (*sulautuva eläkesäätiö*) voi sosiaali- ja terveysministeriön suostumuksella tehdä sopimuksen sulautumisesta toiseen eläkesäätiöön (*vastaanottava eläkesäätiö*) siten, että sulatuvan eläkesäätiön vakuutus-toiminta, joka käsittää eläkevastuun, muut velat ja varat, *siirtyy* ilman selvitysmenettelyä vastaanottavalle eläkesäätiölle. Eläkesäätiö (*luovuttava eläkesäätiö*) voi niin ikään luovuttaa ministeriön suostumuksella vakuutustoimintansa toiselle eläkesäätiölle, vakuutuskassalain (1164/1992) mukaiselle eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle (*vastaanottava vakuutuslaitos*), jolloin on otettava huomioon, mitä 88 §:n 5 momentissa säädetään toimintapääoman siirtämisestä.

116 §

Sen lisäksi, mitä 9 §:ssä säädetään, on yhteiseläkesäätiön säännöissä mainittava:

3) miten vapaaehtoisia lisäetuuksia myöntävän eläkesäätiön kirjanpidossa kirjataan eläkevastuu sellaisen toimintapiiriin kuuluvan henkilön osalta, joka on ollut useamman eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palveluksessa; *sekä*

4) milloin työnantajan on erottava tai tul-tava erotetuksi eläkesäätiöstä sekä eroavan tai erotetun työnantajan velvollisuudet eläkesäätiötä kohtaan.

3) miten vapaaehtoisia lisäetuuksia myöntävän eläkesäätiön kirjanpidossa kirjataan eläkevastuu sellaisen toimintapiiriin kuulu-van henkilön osalta, joka on ollut useamman eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palveluksessa;

4) milloin työnantajan on erottava tai tul-tava erotetuksi eläkesäätiöstä sekä eroavan tai erotetun työnantajan velvollisuudet eläkesäätiötä kohtaan;

5) miten muut työnantajat vastaavat ero-avan tai erotettavan työnantajan toimintapä-omaa koskevista velvoitteista, jos eroava tai erotettava työnantaja on maksukyvytön; *sekä*

6) miten työnantajien osuus 45 §:ssä tar-koitetusta ylikatteesta lasketaan tasaavaa jär-jestelmää noudattavassa osastossa ja miten ylikatetta siirretään osastojen välillä, jos niis-sä on eri työnantajat.

119 §

Mitä 48 b ja 48 c §:ssä säädetään toimin-tapääoman vähimmäismäärästä, vakavarai-suusrajusta ja siirrosta lisävakuutusvastuu-seen, noudatetaan työnantajakohtaista kirjan-pitotojärjestelmää noudattavassa yhteiselä-kesäätiössä työnantajakohtaisesti. Mitä 48 d §:ssä säädetään ministeriölle toimitetta-vista suunnitelmista, noudatetaan kirjanpito-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

järjestelmästä riippumatta eläkesäätiökohtaisesti.

120 §

Mitä 6 §:n 3 momentissa säädetään ylikatteen tai sen osan siirrosta, sovelletaan yhteiseläkesäätiössä työnantajakohteisesti. Jos kuitenkin yhteiseläkesäätiö noudattaa *kirjanpidossaan tasaavaa järjestelmää* A- tai B-osaston osalta, ylikatetta ei saa siirtää kyseiseltä tasaavaa järjestelmää noudattavalta osastolta toiselle osastolle.

Mitä eläkesäätiön varojen palauttamisesta työnantajalle säädetään 45 §:n 4 momentissa, sovelletaan yhteiseläkesäätiössä työnantajakohteisesti.

120 §

Mitä 6 §:n 3 momentissa säädetään ylikatteen tai sen osan siirrosta *A- tai B-osastosta*, sovelletaan yhteiseläkesäätiössä työnantajakohteisesti. Jos kuitenkin yhteiseläkesäätiö noudattaa *A- tai B-osastonsa* osalta tasaavaa *kirjanpitojärjestelmää*, *ylikate tai sen osa siirretään työnantajille siten kuin eläkesäätiön säännöissä määrätään.*

Mitä eläkesäätiön varojen palauttamisesta työnantajalle säädetään 45 §:n 4 ja 5 momentissa, sovelletaan *työnantajakohteisesti sellaisessa yhteiseläkesäätiössä, joka noudattaa työnantajakohtaista kirjanpitojärjestelmää. Tasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavassa yhteiseläkesäätiössä varat palautetaan työnantajille siten kuin eläkesäätiön säännöissä määrätään.*

Jos samat työnantajat eivät kuulu AB-yhteiseläkesäätiössä sekä A- että B-osastoon, on eläkesäätiön säännöissä määrättävä, miten ylikatetta siirretään osastolta toiselle. Tätä tarkoittavan muutoksen hyväksyminen edellyttää, että eläkesäätiön työnantajat antavat suostumuksensa sääntömuutokselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

121 §

Siirrettäessä varoja työnantajalta toiselle B-yhteiseläkesäätiössä ja AB-yhteiseläkesäätiön B-osastossa edellytetään, että siirtävän työnantajan osuus eläkesäätiön toimintapääomasta ylittää siirron jälkeen 48 c §:n 2 momentin mukaisesti vakavaraisuusrajan kaksinkertaisen määrän.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998. Lain 43, 45 ja 48 a §, 48 c §:n 1 momentti sekä 120 § tulevat kuitenkin voimaan 31 päivänä joulukuuta 1997. Lain 48 c §:n 2—4 momenttia lisävakuutusvastuun kartuttamisen osalta sovelletaan kuitenkin 31 päivästä joulukuuta 1997.

Sen estämättä, mitä tämän lain 48 b §:ssä säädetään, ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn B-eläkesäätiön ja AB-eläkesäätiön B-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

osaston vakavaraisuusraja ja toimintapääoman vähimmäismäärä ovat vuonna 1998 yksi kahdeksasosa ja vuonna 1999 kaksi kahdeksasosaa 48 b §:n mukaisesta vakavaraisuusrajasta ja toimintapääoman vähimmäismäärästä. Vastaavasti seuraavina vuosina vakavaraisuusraja ja toimintapääoman vähimmäismäärä ovat kuluneiden kalenterivuosien osoittama määrä kahdeksasosia 48 b §:n mukaisesta vakavaraisuusrajasta ja toimintapääoman vähimmäismäärästä.

Sen estämättä, mitä 48 c §:n 2 momentissa säädetään, vakavaraisuusrajan kaksinkertaista määrää vastaava raja on kuitenkin vuonna 1998 puolet täydestä määrästään ja vuonna 1999 kolme neljäsosaa täydestä määrästään.

Sen estämättä, mitä tämän lain 6, 45, 88, 100 ja 120 §:ssä säädetään toimintapääoman siirtämisestä ja palauttamisesta, vuosina 1998—2005 on kuitenkin noudatettava, mitä sosiaali- ja terveysministeriö määrää.

Ennen tämän lain voimaantuloa sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä oleviin vakuustustoiminnan luovuttamista koskeviin hakemuksiin sovelletaan kuitenkin edelleen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
